

**ArcheoPro Archeologisch rapport
Nr. 18125**

**Von Clermontplein 60 te Vaals,
Gemeente Vaals
Bureau- en verkennend booronderzoek**

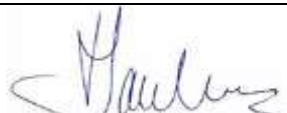
Rob Paulussen
Anneleen Van de Water

Oktober 2018

ArcheoPro

ArcheoPro Archeologisch rapport Nr. 18125

Von Clermontplein 60 te Vaals, Gemeente Vaals Bureau- en verkennend booronderzoek

Colofon	
Opdrachtgever	Aelmans ROM, Kerkstraat 4, 6367 JE Voerendaal
Projectcode	18-208
Bestandsnaam	ArcheoPro Rapport Von Clermontplein 60 Vaals, 2018 10 30
Versie	30 10 2018
Status	Definitief
Archis melding (OM nr.)	46405833100
Bevoegd gezag	Gemeente Vaals
Opslagplaats documentatie	Provincie Limburg
ISSN	1569-7363
Auteur(s)	Rob Paulussen, Anneleen Van de Water
Projectleider	Rob Paulussen
Projectmedewerkers	Rob Paulussen, Anneleen Van de Water, Joep Orbons
Onderaannemers	Niet van toepassing
Autorisatie	Drs R.P. A. Paulussen, senior-prospector
	
Uitgegeven door ArcheoPro © Copyright 2018 ArcheoPro, Eijsden	
ArcheoPro Sint Jozefstraat 45 NL 6245 LL Eijsden Nederland	Tel : 0(0 31) 43 3672586 www.archeopro.nl
Kamer van Koophandel Limburg: 14117581 e-mail: info@archeopro.nl	

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Samenvatting.....	4
1. Inleiding.....	6
1.1 Algemeen	6
1.2 Locatiegegevens (LS02)	6
1.3 Aard van de ingreep (zie ook bijlage 1) (LS01)	7
1.4 Onderzoek (LS01)	9
2 Bureauonderzoek.....	11
2.1 Methode en bronnen.....	11
2.2 Geo(morfo)logie en bodem (LS04)	12
2.3 Archeologie (LS01/LS04)	17
2.4 Historie (LS03)	20
2.5 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel (LS05)	26
2.6 Onderzoeksstrategie (LS05).....	29
3 Veldonderzoek	30
3.1 Verrichte werkzaamheden (VS03)	30
3.2 Resultaten en interpretatie booronderzoek (VS03)	31
4 Conclusies en aanbevelingen (VS07).....	33
Verklarende woordenlijst.....	34
Archeologische tijdschaal	34
Bronnen	35
Digitale bronnen.....	35
Literatuur	36
Bijlage 1. Aard van de ingreep	37
Bijlage 2. Boorbeschrijving	40
Betekenis van de afkortingen:	41

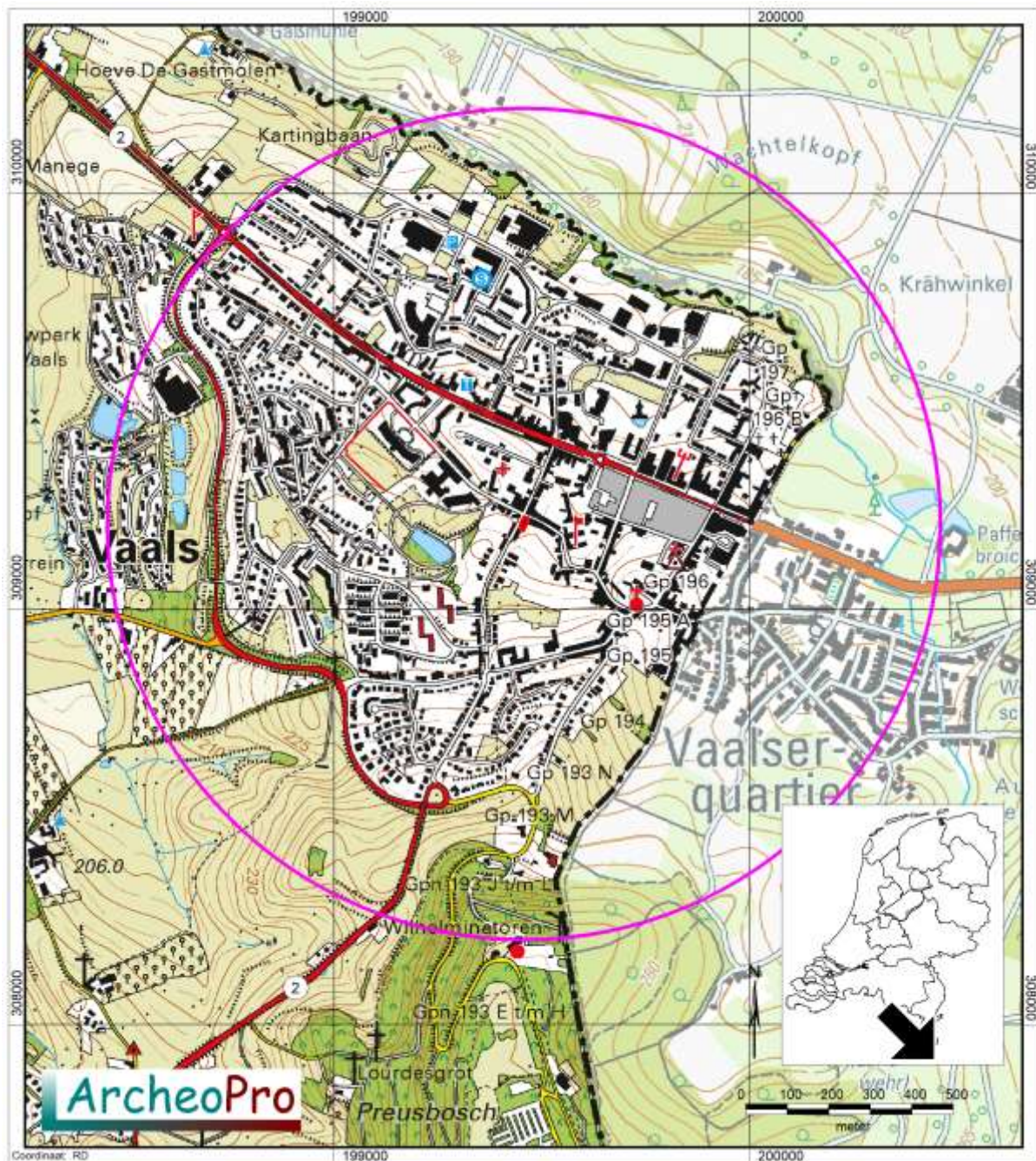
Samenvatting

In september en oktober 2018 is door ArcheoPro een bureauonderzoek uitgevoerd voor een terrein aan het Von Clermontplein 60 te Vaals, gemeente Vaals. Het betreft een onderzoek voor de herinrichting van het gebied en de daarbij horende bestemmingsplanwijziging. Het bureauonderzoek heeft tot doel om op basis van beschikbare informatie te komen tot een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel. Hiermee kan de vraagstelling beantwoord worden of binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en, of deze vervolgonderzoek en/of planaanpassing vereisen en welke vervolgstappen praktisch inzetbaar zijn.

Het plangebied ligt de historische kern van Vaals, op de zuidhelling van het dal van de Sinselbeek. Bodemkundig worden hellinggronden met eventueel vuursteeneluvium verwacht. Voor het plangebied geldt buiten de bestaande kelderzone langs het Von Clermontplein een middelhoge archeologische verwachting voor alle perioden vanaf het laat-paleolithicum tot heden.

Uit de resultaten van het uitgevoerde booronderzoek blijkt dat de oorspronkelijke bodem binnen het plangebied volledig ontbreekt. Oorzaak hiervan is een afgraving van het oorspronkelijke hellingprofiel binnen het plangebied ten behoeve van de bestaande bebouwing.

Op basis van deze bevindingen dient de middelhoge archeologische verwachting met betrekking tot het voorkomen van archeologische resten worden bijgesteld naar (zeer) laag. Geadviseerd wordt om geen vervolgonderzoek uit te voeren.

Figuur 1: De ligging van het plangebied (rood omlijnd) met daaromheen de cirkel (paars) die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft¹

¹ Bron: Kadaster Topografische Dienst, Top25Raster, Top10Vector, GBKN kaarten, Emmen 2008.

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Opdrachtgever	Aelmans ROM, Kerkstraat 4, 6367 JE Voerendaal
Contactpersoon opdrachtgever	Paul Soogele
Datum uitvoering veldwerk	28-09-2018
Archis onderzoeksmelding	46405833100
Bevoegde overheid	Gemeente Vaals
Bewaarplaats vondsten	nvt
Bewaarplaats documentatie	Provinciaal depot voor Bodemvondsten Limburg, e-depot EDNA, Archis , KB

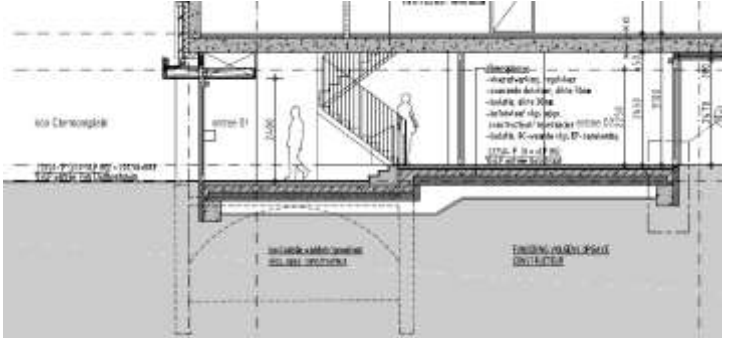
1.2 Locatiegegevens

(LS02)

Provincie	Limburg
Gemeente	Vaals
Plaats	Vaals
Toponiem	Von Clermontplein
Globale ligging	Het plangebied ligt binnen de historische kern van Vaals. Noordelijk wordt het plangebied begrenst door het Von Clermontplein en westelijk door de Bosstraat. Zuidelijk en oostelijk liggen achtertuinen van naastgelegen panden. Het plangebied is volledig bebouwd. Figuur 1.
Hoekcoördinaten plangebied	199.446 / 309.188 199.446 / 309.221 199.469 / 309.221 199.469 / 309.188
Oppervlakte plangebied	0,04 hectare
Eigendom	Woningstichting Vaals
Grondgebruik	Bebouwing
Hoogteligging	201 m +NAP
Bepaling locaties	meetlinten

1.3 Aard van de ingreep (zie ook bijlage 1)

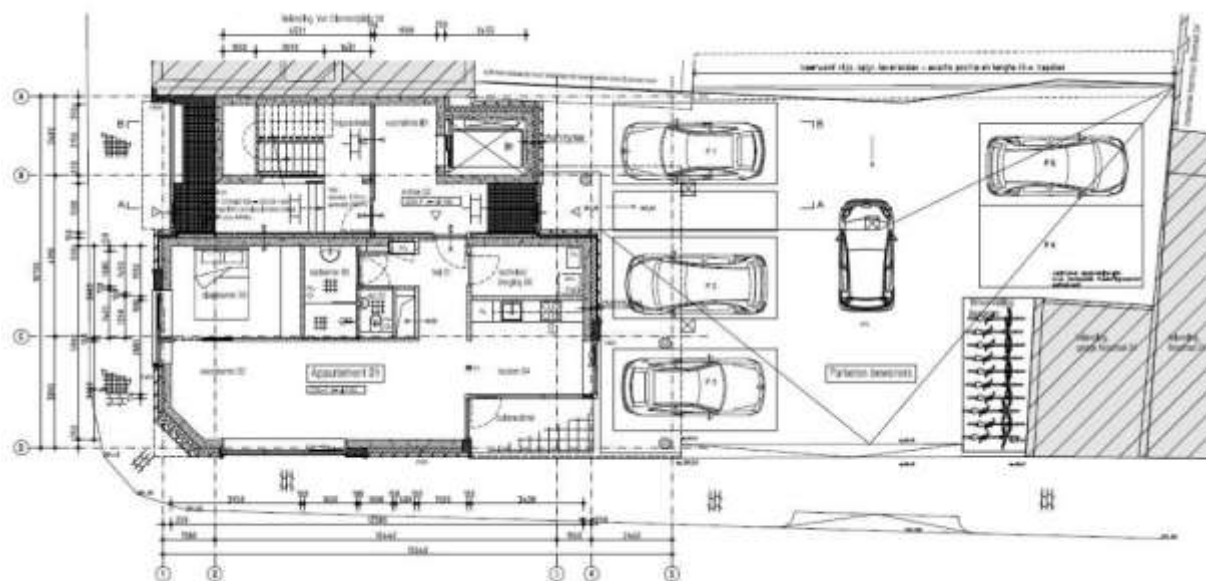
(LS01)

Aard ingreep	Binnen het plangebied wordt een herontwikkeling voorzien. Hiertoe zal het bestaande pand worden gesloopt en worden vervangen door een appartementsgebouw met vijf appartementen. Op het achterterrein worden parkeerplaatsen voorzien.
Wijze fundering	Het nieuwe gebouw wordt aan de voorzijde gefundeerd op de fundamente van de huidige bebouwing. De gewelfde kelder wordt hierbij onder andere gebruikt. Daarnaast zullen plaatselijk nieuwe funderingen tot 1m beneden maaiveld reiken. <i>Figuur 2: Doorsnede van het planvoornemen begane grond.</i>²
Onderkeldering	Niet van toepassing
Diepte bodemverstoring	De maximale ontgraving voor het nieuwe gebouw bedraagt 1m beneden maaiveld. Onder de parkeerplaatsen zal een bodemverbetering (fundering) met 30 tot 40 cm menggranulaat worden uitgevoerd.
Verwachte wijziging GW-waterstand	Nee
Toekomstige ligging boven- en ondergrondse infrastructuur	Onbekend
Toekomstige ligging verharding	Onbekend

² Bron: Coenen Sättele Architecten, tekening OV102, 10 november 2017.

Noordoostgevel (Von Clermontplein)

Plattegrond begane grond

Figuur 3: De plankaart voor het plangebied (rood omlijnd). Boven het vooraanzicht en onder de footprint van de begane grond.³

³ Bron: Aelmans, ruimtelijke onderbouwing omgevingsvergunning Von Clermontplein 60. Juni 2018.

1.4 Onderzoek

(LS01)

In september en oktober 2018 is door ArcheoPro een bureauonderzoek uitgevoerd voor een terrein aan het Von Clermontplein 60 te Vaals, gemeente Vaals. Het betreft een onderzoek voor de herinrichting van het gebied en de daarbij horende bestemmingsplanwijziging. Het bureauonderzoek heeft tot doel om op basis van beschikbare informatie te komen tot een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel. Hiermee kan de vraagstelling beantwoord worden of binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en, of deze vervolgonderzoek en/of planaanpassing vereisen en welke vervolgstappen praktisch inzetbaar zijn.

Het plangebied ligt in een gebied waar een gemeentelijk archeologisch beleid is vastgesteld. Op grond van dit beleid ligt het plangebied in een gebied met een archeologische dubbelbestemming. Aan deze zone zijn de conform het vigerende archeologiebeleid⁴ de vrijstellingsgrenzen van 100 m² en 50 cm -mv gekoppeld voor het gebied met een hoge verwachting. Om een omgevingsvergunning te kunnen verkrijgen in gebieden waarbij de gecombineerde ingrepen de oppervlakte- en de dieptegrens overschrijdt, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld.

In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de SIKB BRL 4000 en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.0). Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Vaals heeft geen aanvullende eisen gesteld voor dit onderzoek. Dit onderzoek is derhalve gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd.

ArcheoPro voert haar onderzoeken uit conform de hiervoor vastgelegde normen en richtlijnen (KNA 4.0 / SIKB BRL 4000) en is in het bezit van de BRL 4000 certificaat 4002 en 4003. Het onderzoek is uitgevoerd door drs. R.P.A. Paulussen (senior KNA archeoloog / senior KNA prospector), lic. Anneleen Van de Water (senior KNA archeoloog) en drs. ing. P.J. Orbons (GIS-deskundige).

⁴ Gemeentelijk archeologiebeleid.

Figuur 4: Luchtfoto met daarop rood omlijnd het plangebied.⁵ Boven de luchtfoto uit 2005 en onder de luchtfoto uit 2016.

⁵ Bron: <http://maps.google.nl>

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode en bronnen

Het bureauonderzoek wordt uitgevoerd conform de KNA 4.0, protocol 4002. Tijdens het bureauonderzoek wordt door de bestudering van de beschikbare bronnen, kennis vergaard omtrent de bodem en geologie van het onderzoeksgebied en de in en rondom het plangebied aanwezige bekende en te verwachten archeologische waarden. Op basis hiervan wordt op het schaalniveau van het plangebied een locatie specifiek verwachtingsmodel geformuleerd. Dit model kan gedetailleerder zijn dan de verwachtingsmodellen (trefkansen) zoals deze op de gemeentelijke verwachtingskaarten worden gepresenteerd. Eventueel worden ook lokale deskundigen geraadpleegd. Aan de hand van de resultaten van het bureauonderzoek kan de beste aanpak voor het veldonderzoek worden bepaald. Het veldonderzoek heeft tot doel het verwachtingsmodel te toetsen c.q. nader te detailleren.

Het bureauonderzoek kent de volgende onderdelen:

- Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
- Aanmelden onderzoek bij Archis;
- Beschrijven huidig gebruik;
- Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
- Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
- Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
- Opstellen gespecificeerde verwachting;
- Opstellen rapport bureauonderzoek;

Voor het bureauonderzoek zijn de onder andere de volgende bronnen geraadpleegd (voor bronvermelding zie ook de literatuurlijst):

- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS)
- Archeologische MonumentenKaart (AMK)
- Atlas van topografische kaarten Nederland 1955-1965, 1:50.000
- Bodemkaart 1:50.000
- De geschiedenis van het Zuid-Limburgse cultuurlandschap, J. Renes 1988
- Gemeente Vaals, Archeologische beleidskaart
- Geologische kaart 1:50.000
- Geomorfologische kaart 1:50.000
- Grote historische atlas van Nederland 1:50.000 1838-1857 (Deel Zuid)
- Grote historische topografische atlas van Nederland, provincie Limburg 1:25.000 1894-1926
- Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)
- Kadastrale minuutplan met aanwijzende tafels, 1830
- Tranchotkaart 1805

2.2 Geo(morfo)logie en bodem

(LS04)

Het plangebied ligt in het uiterste zuidoosten van Zuid-Limburg op de noordrand van het Ardennen-Rijnlandmassief ook wel gebergterand genoemd. Dit massief vormde gedurende het Tertiair een schiervlakte en is tijdens het Plio/Pleistoceen opgeheven waardoor beken en rivieren zich konden gaan insnijden. De Maas heeft echter geen invloed gehad binnen het onderzoeksgebied. De zuidgrens van zowel de Tertiaire als Kwartaire Maas ligt ongeveer drie kilometer ten noordwesten van het plangebied.

De ondergrond bestaat uit een pakket zeer fijne, kustnabije mariene zanden en kleien die behoren tot de formatie van Vaals (voorheen Vaalser groenzand genoemd; figuur 5, legenda-eenheid Va). Deze zijn afgezet tijdens het Boven-Krijt (ca. 84-75 miljoen jaar BP). De groene kleur van deze afzettingen wordt veroorzaakt door het mineraal glauconiet. Ten zuiden van het plangebied komt ook het vuursteeneluvium voor. Dit is een uit het Tertiair daterend oplossingsresidu van de oorspronkelijke kalksteen en bestaat uit geelbruine tot roodbruine klei met hoekige fragmenten vuursteen. Wanneer de vuurstenen ontbreken spreekt men van kleefaarde.

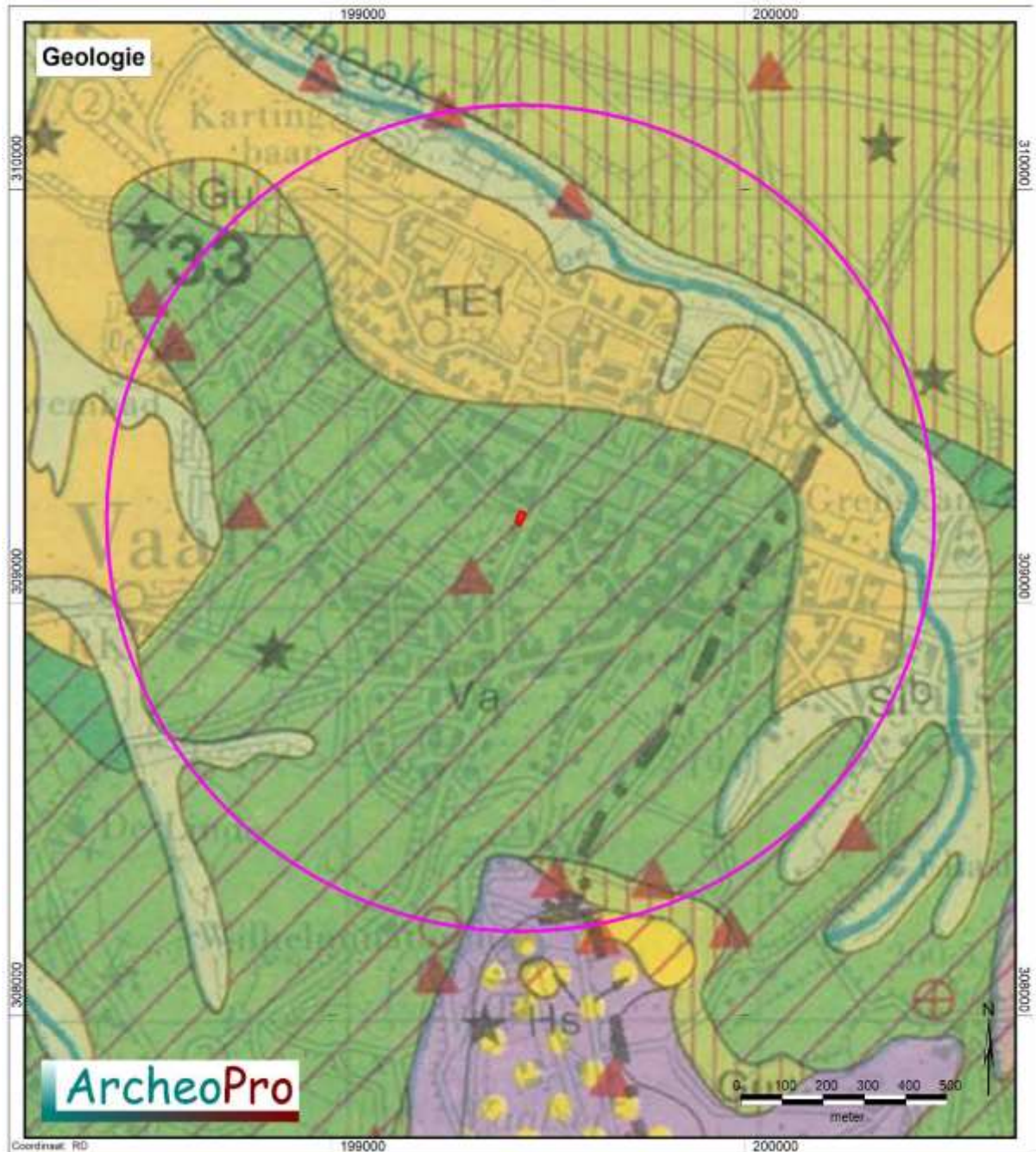
Gedurende het Pleistoceen zijn de oudere afzettingen uit het Krijt en Tertiair meermaals afgedekt met een pakket eolische löss(leem), behorende tot de formatie van Bostel. De dikte van het huidige lösspakket varieert sterk als gevolg van erosie en massabeweging (solifluctie). Met name op de steilere hellingen is de löss veelal volledig verdwenen.

Geomorfologisch gezien ligt het plangebied op een afbraakwand (Figuur 6, legenda eenheid 18A2). Deze wand (helling) vormt de overgang tussen de plateauresten van de vroegere tertiaire schiervlakte in het zuiden (Figuur 6, legenda-eenheid 9D1) en de dalbodem van de Sinselbeek in het noorden (Figuur 6, legenda-eenheid 3T3). De afbraakwand (feitelijk de zuidelijke helling van het Sinselbeekdal) wordt doorsneden door diverse droogdalen (Figuur 6, legenda-eenheid 11/10R3 en 15/14R3) die allemaal richting Sinselbeek afwateren. Deze droogdalen zijn vooral ontstaan onder periglaciale klimaatomstandigheden en de bijbehorende permafrost gedurende de koude fasen (ijstijden) van het Pleistoceen. Ongeveer 50 meter ten oosten van het plangebied ligt centraal in de historische kern van Vaals het oorspronkelijke dalbovenende van één van deze kleinere droogdalen. Hier ligt volgens het plaatselijke informatiebord een bron die het beekje de Gouw voedt. Het bronwater werd gebruikt als drinkwater, waswater en voor het spoelen en verven van lakenstoffen.

Op de uitsnede uit het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN, figuur 7) is te zien dat het plangebied halverwege een helling tussen het plateau in het zuiden (ca. 260 m +NAP) en het beekdal in het noorden (ca. 180 m +NAP) ligt. De afstand tot de Sinselbeek bedraagt ongeveer 600 meter. De bodems ter plaatse van het plangebied bestaan volgens de bodemkaart van Nederland uit kalksteenhellinggronden (figuur 8, legenda eenheid AHk) voor. De lössbedekking is volgens de bijbehorende beschrijving hier volledig geërodeerd of is nooit aanwezig geweest. Dit type hellinggronden bestaat voornamelijk uit kalksteen en kalksteenverweringsklei met een bijmenging van (verspoelde) löss en zeer geringe bestanddelen verspoelde Maasafzettingen (grind, zand) en vuursteeneluvium.

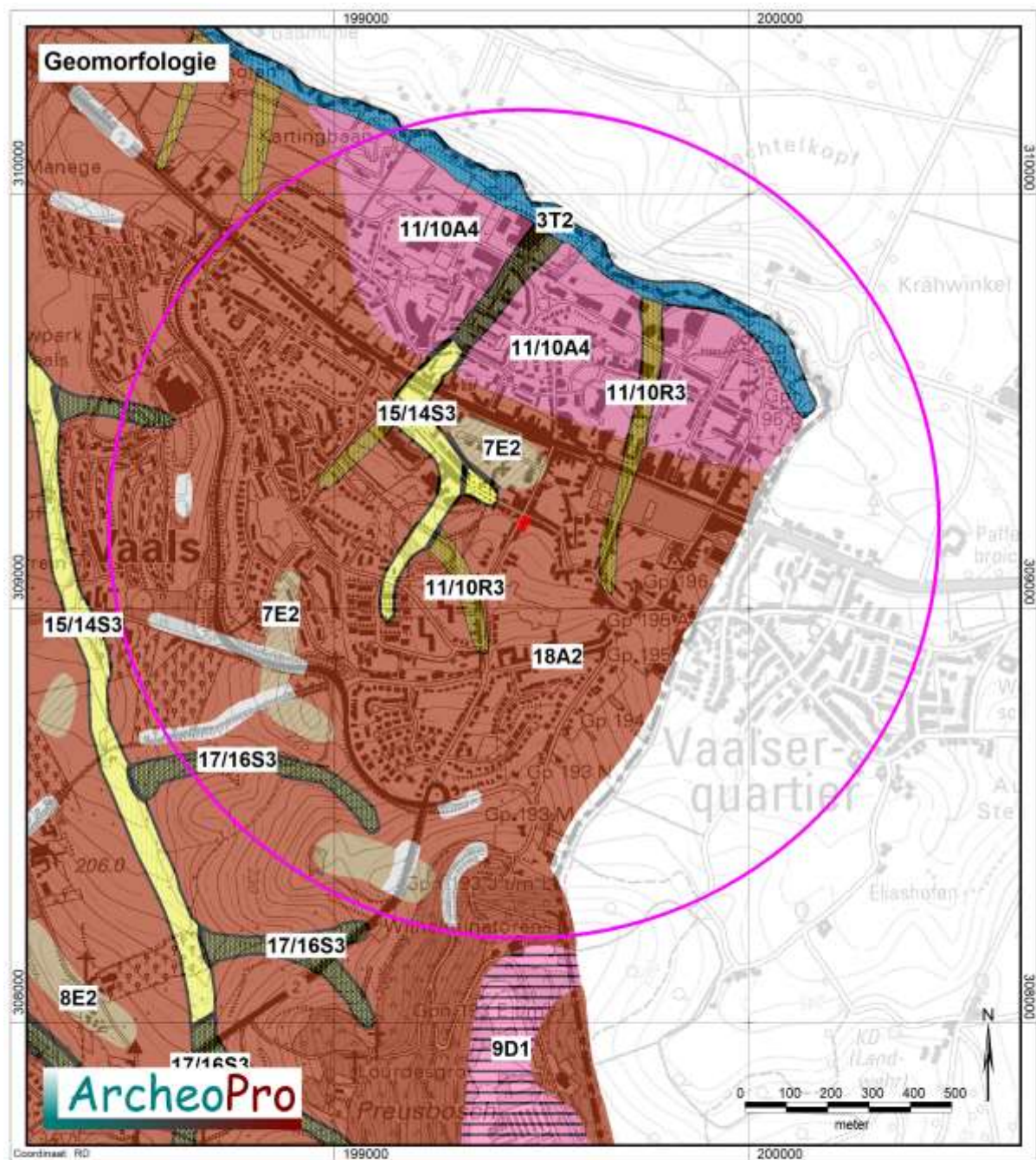
De bebouwde kom van Vaals is volgens de bodemkaart van Nederland weliswaar niet gekarteerd maar het is aannemelijk dat de oorspronkelijke bodems ter plaatse van het plangebied uit glauconiethellinggronden (Figuur 8, legenda-eenheid Aha) bestaan. Deze bodems bestaan uit een mengsel van glauconiethoudende klei vermengd met (secundaire) löss, kalksteenbrokken en vuursteen dat de onderliggende formatie van Vaals afdekt. De

vuursteen in de hellinggronden zal uit het vuursteeneluvium afkomstig zijn. Het oppervlak van de hellingafzettingen kan op korte afstand vrij onregelmatig zijn, waarschijnlijk doordat deze hellinggronden vooral zijn ontstaan door massabeweging. In deze hellinggronden worden weinig oude bodems aangetroffen. Dit is waarschijnlijk een gevolg van relatief recente erosie.

Figuur 5: Uitsnede van de geologische kaart. Het plangebied is rood omlijnd en het onderzoeksgebied is omlijnd met een paarse cirkel.⁶

⁶ Bron: Geologische kaart van Zuid-Limburg en omgeving, oppervlaktekaart (1 : 50.00), RGD 1988.

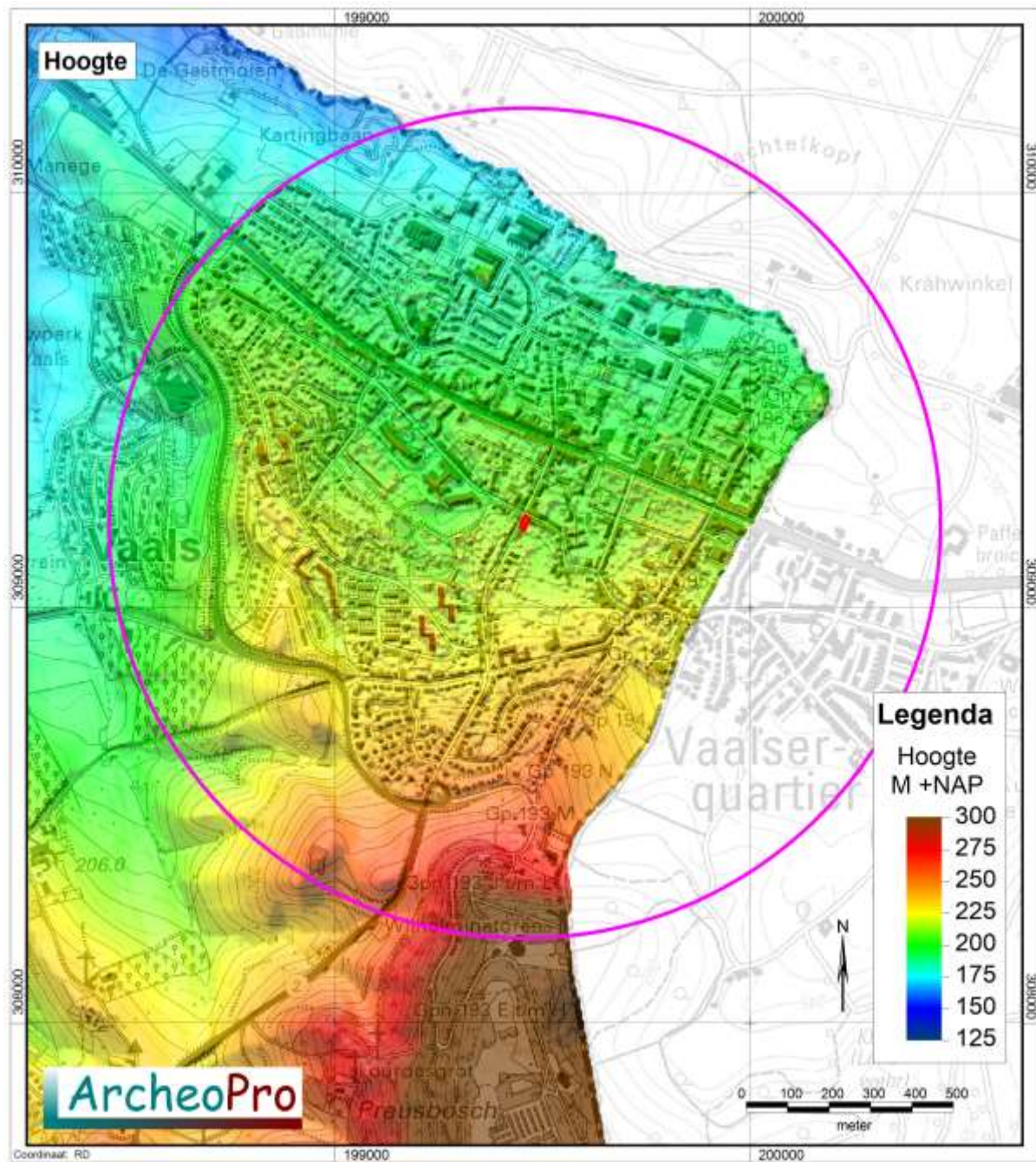

Legenda

11/10A4	Lösswand	18A2	Afbraakwand, al dan niet met löss bedekte
15/14S3	Droog dal al dan niet met dekzand of löss	3T2	Beekdalbodem, relatief laaggelegen
11/10R3	Droog dal al dan niet met dekzand of löss	7E2	Lithologisch bepaalde terrasvorm
17/16S3	Droog dal al dan niet met dekzand of löss	8E2	Lithologisch bepaalde terrasvorm
15/14S3	Droog dal al dan niet met dekzand of löss	Hw	Hoogteverschil / Helle weg
17/16S3	Droog dal al dan niet met dekzand of löss		
9D1			

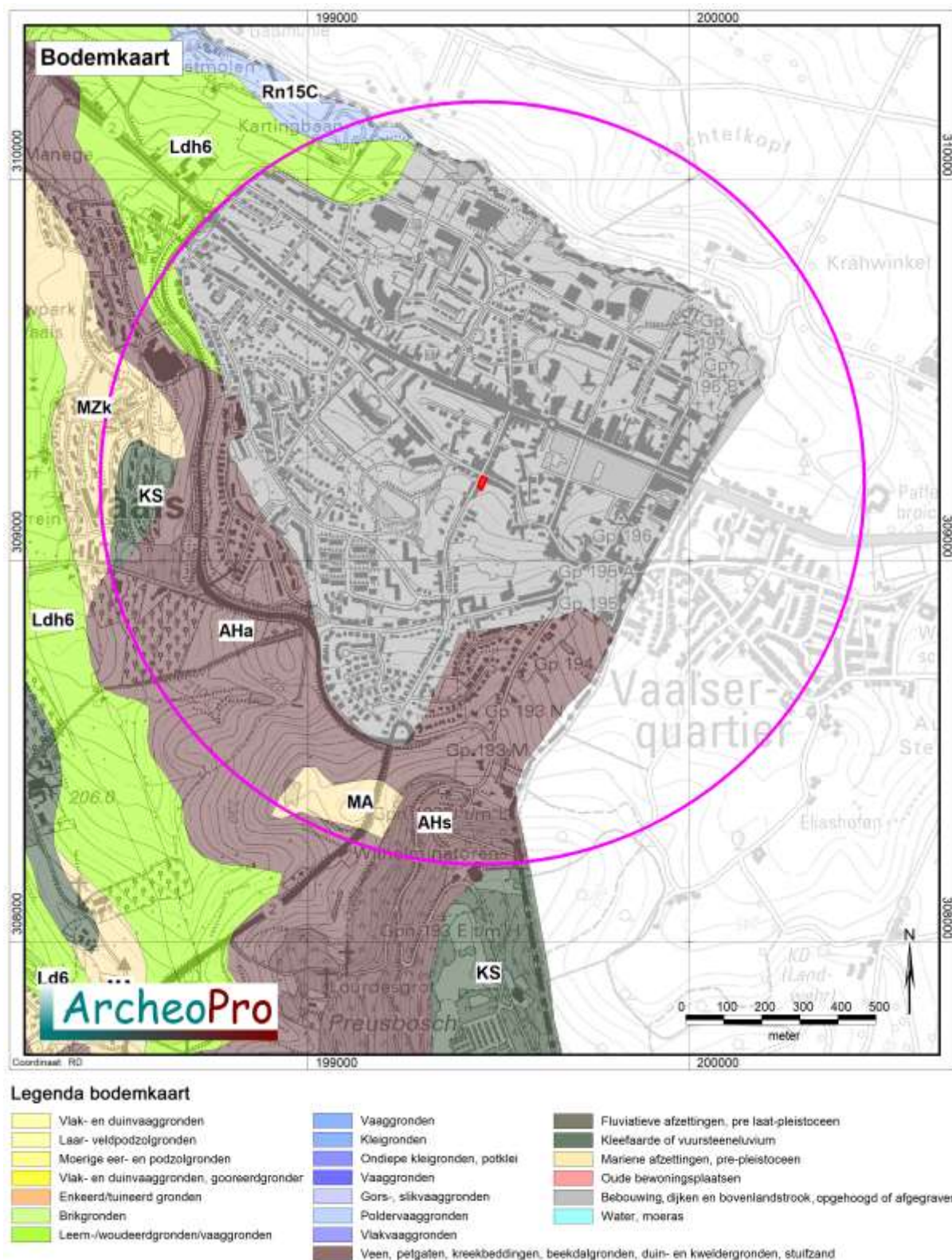
Figuur 6: Uitsnede uit de geomorfologische kaart. Het plangebied is rood omlijnd en het onderzoeksgebied is omlijnd met een paarse cirkel.⁷

⁷ Bron: Stichting voor Bodemkartering: Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000, Staring Centrum, Wageningen, 1989

Figuur 7: Uitsnede uit het Actueel Hoogtebestand Nederland. Het plangebied is rood omlijnd en het onderzoeksgebied is omlijnd met een paarse cirkel.⁸

⁸ Bron: Rijkswaterstaat, Servicedesk Data, AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), Delft

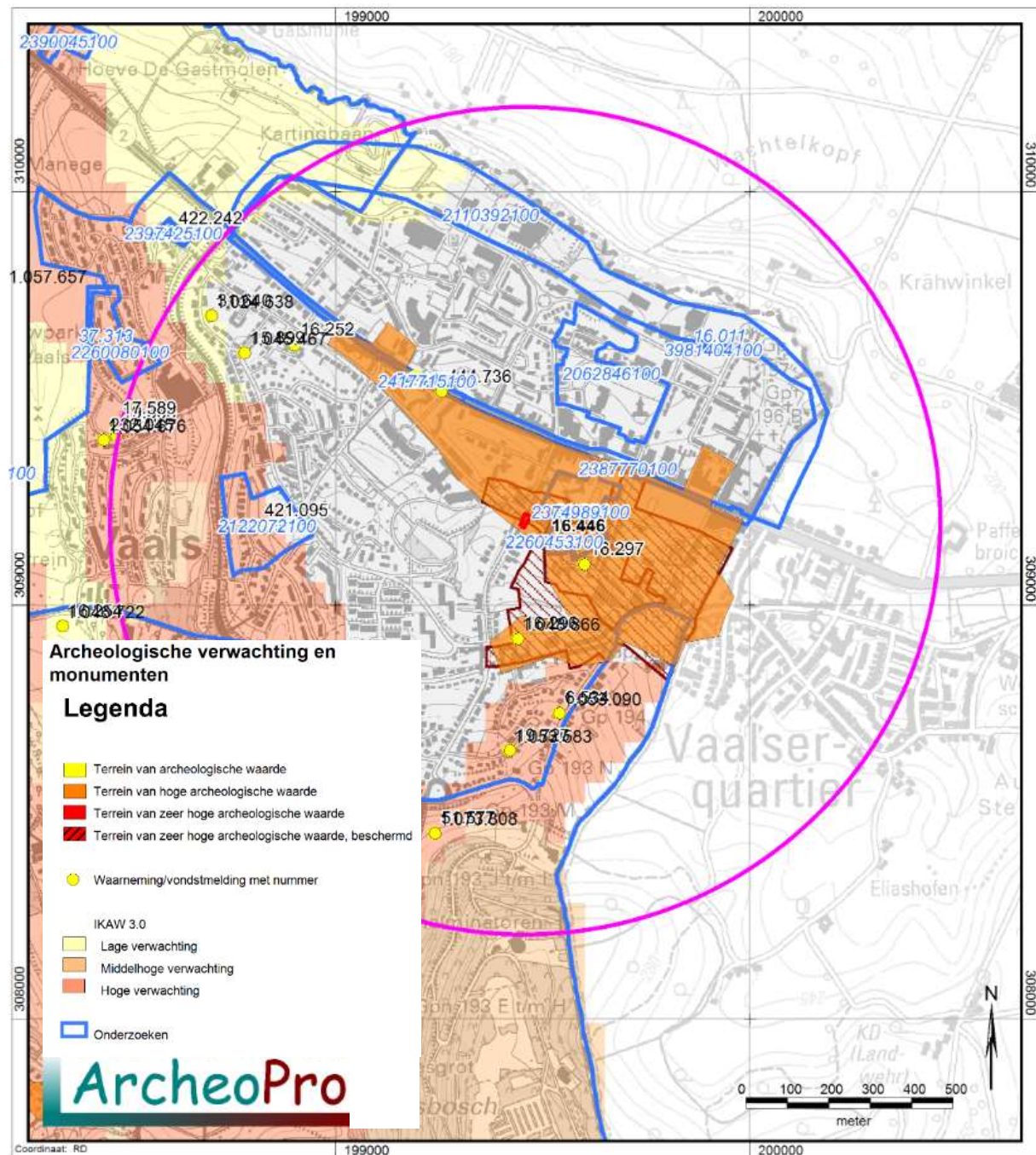
Figuur 8: Uitsnede uit de bodemkaart. Het plangebied is rood omlijnd en het onderzoeksgebied is omlijnd met een paarse cirkel. Voor uitleg van de codes, zie hoofdstuk 2.2⁹

⁹ Bron: Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1990

2.3 Archeologie

(LS01/LS04)

Volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW 3.0, figuur 9) ligt het plangebied in een gebied met een onbekende kans op het aantreffen van archeologische waarden. De reden hiervoor is de ligging binnen de bebouwde kom van Vaals, welke in het verleden niet archeologisch gekarteerd is. Middels extrapolatie kan het gebied ingeschaald worden in een zone met middelhoge tot hoge archeologische verachttingswaarde.

Figuur 9: Kaart met Archis-gegevens. Het plangebied is rood omlijnd en het onderzoeksgebied (zone met straal van één kilometer rond het plangebied) is paars

¹⁰ Bron: Gemeente Voerendaal.

De gemeentelijke beleidskaart archeologie (figuur 10) spreekt voor het plangebied een middelhoge verwachtingswaarde uit. Deze verwachting is met name gebaseerd op hellingsgraden van terreinen waarbij het uitgangspunt gehanteerd is van 'hoe groter de hellingshoek, hoe lager de verwachting'.

Het plangebied ligt grotendeels binnen een archeologische terrein zoals vastgesteld op de archeologische monumentenkaart (AMK): AMK-terrein 16446. Het betreft de oude dorpskern van Vaals, een terrein van hoge archeologische waarde met bewoningssporen uit de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe Tijd. Op de AMK zijn historische dorpskernen en clusters oude bebouwing als gebieden van hoge archeologische waarde aangegeven. Dit is op grond van het belang van deze locaties, waar de wortels van de huidige dorpen of steden kunnen liggen. De begrenzing van deze kernen is gebaseerd op 19de-eeuwse en vroeg 20ste-eeuwse kaarten. Binnen deze contouren kunnen in de bodem resten van vroegmoderne en waarschijnlijk ook van laat middeleeuwse (vanaf circa 1300 AD) bewoning aangetroffen worden. Ook sporen van oudere bewoning kunnen aanwezig zijn. Archeologische vondsten binnen het plangebied zijn niet bekend.

In de nabijheid van het plangebied (binnen het onderzoeksgebied) zijn geen andere AMK-terreinen bekend. Vondsten dan wel waarnemingen zijn er wel bekend (tabel 1).

Tabel 1. AMK-terreinen en waarnemingen

Nummer	Coördinaat	Periode	Vondsten
AMK 16446	199584/309197	Middeleeuwen, Nieuwe Tijd	Nederzetting, onbepaald
W 6534	199540/308740	Middeleeuwen	Resten van een keramiekoven
W 15899	198780/309610	Mesolithicum	Zandsteen/kwartsiet
W 16252	198900/309630	Neolithicum	Pseudo-artefact uit vuursteen
W 16296	199440/308920	Nieuwe Tijd	Glas, Keramiek, Brons,
W 16297	199600/309100	Nieuwe Tijd	Glas, Keramiek
W 19726	199420/308650	Middeleeuwen	voormalig AMK-terrein met sporen van bewoning. Oostelijk zijn 100'en scherven gevonden waaronder misbaksels (relatie met vondst 6534).
W 19727	199420/308650	Neolithicum	Vuurstenen afslag
W 31640	198700/309700	Romeinse tijd	Graf bestaande uit zware mergelblokken, deels boven en over een Romeinse waterleiding (door ROB opgegraven)
W 51577	199240/308450	Romeinse tijd, Middeleeuwen	Bronzen hanger
W 421095	198813/309194	Romeinse tijd, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd	scherffragment niet-geglazuurd rood aardewerk
W 444736	199256/309517	Nieuwe Tijd	fundering van een onbekend gebouw, vermoedelijk uit de 19 ^{de} eeuw

Het merendeel van de vondsten is in ARCHIS slecht of niet beschreven. Het betreft losse vondsten van aardewerk (middeleeuws en nieuwe tijds aardewerk), pseudo-artefacten of funderingsresten van redelijk recente gebouwtjes.

Enkele vondsten zijn echter wel van belang: W6534, W19726 en W31640. De eerste twee vondstnummers verwijzen achtereenvolgens naar een laat middeleeuwse oven met honderden scherven en misbaksels en een vermoedelijke nederzetting. Het laatste vondstnummer heeft betrekking op een onderzoek van de toenmalige ROB. Zij hebben hier een Romeins graf bestaande uit zware mergelblokken onderzocht. Tijdens dit onderzoek is tevens vastgesteld dat het graf deels over een Romeins waterleidingsstelsel ligt. Op basis hiervan mag in de omgeving Romeinse bewoning verwacht worden.

Van de meest nabijgelegen vondmelding (nr. 16297) op ongeveer 150 meter zuidoostelijk van het plangebied is in ARCHIS slechts een summier beschrijving gegeven. Het betreft een losse vondst van een vuurstenen afslag. Het is onduidelijk of bij deze vondst een nederzetting verwacht mag worden.

Naast het onderzoek van de ROB zijn in 2005, 2006 en 2009 vier onderzoeken uitgevoerd. Deze onderzoeken betroffen een bureauonderzoek en enkele karterende booronderzoeken. Voor zover bekend hebben deze onderzoeken geen vondsten of sporen aangetoond. Deze onderzoeken zijn derhalve ook niet meegenomen in de waardebepaling van dit plangebied.

2.4 Historie

(LS03)

Voor de historische periode geldt dat er nog veel kennislacunes zijn. Veel onderzoek is gedaan naar stadskernen, zoals die van bijvoorbeeld Maastricht of Heerlen. Maar de ontwikkelingen daarbuiten zijn veel minder bekend. Het betreft dan grotendeels meldingen van losse vondsten en een enkele middeleeuwse huisplaats of kasteelterrein.

De vroegste vermelding van Vaals in de vorm van 'Vals' dateert uit 1041 (van Berkel en Samplonius, 2006). Omstreeks 1800 was er al sprake van bebouwing en in de 19de eeuw maakte het Von Clermontplein deel uit van de oude weg Vijlen-Harles-Aken, die toentertijd de slagader van de nederzetting vormde. Dit tracé valt nu samen met de Bloemendalstraat, Von Clermontplein, Bergstraat en Akenersstraat. Aan deze weg lag ter plaatse van de Bloemendalstraat 9-11 de herehoeve die het centrum vormde van het middeleeuwse domein van het Akense Sint Adelbergstift. Tussen deze hoeve en het latere Von Clermontplein kruiste de weg een noord-zuidverbinding, de zogenaamde Hertogsweg, tegenwoordig de Bosstraat. Deze verbond het stadje Limburg aan de Vesdre en 's-Hertogenrade. Vaals wordt beschouwd als een nederzetting die ontstond op het middeleeuwse domein van de Adelberthoeve en een meer oostelijk gelegen hoeve die in eigendom was van het Akense Mariastift. Dit stift was eigenaar van de voormalige St. Pauluskerk aan de Bergstraat. Tussen de Adelberthoeve en de kerk wordt langs de genoemde weg naar Aken het ontstaan van de oudste bebouwing van het huidige Vaals gesitueerd.

Er is bekend dat ook in de Romeinse tijd in de regio Vaals-Aken intensieve bewoning plaatsvond. Harry van Aken (2008) meldt onder andere de vondst van een Romeinse graftombe op een stenen waterleiding bij de splitsing van de Doctor Poelsstraat en de Haagweg. Deze vondst ligt ongeveer 900 meter ten westen van het plangebied en staat in Archis geregistreerd onder nummer 31640. In de bijbehorende beschrijving wordt de Romeinse oorsprong echter in twijfel getrokken. In het betreffende artikel in de Natuurgids gaat van Aken ervan uit dat het Romeinse Vaals ter plaatse van het huidige bungalowpark Landal Hoog Vaals lag.

In de 18e eeuw verplaatste de Lutherse lakenfabrikant Von Clermont zijn textielbedrijf van Aken naar Vaals en maakte daarmee van het tot dan vooral agrarische Vaals een vroeg industrieel centrum met textielfabrieken naast een naaldenfabriek en drie reeds bestaande kopermolens (Renes, 1988).

De Tranchotkaart uit 1805 (figuur 11) laat zien dat het plangebied langs de doorgaande weg lag die Vaals vormde. Er lijkt binnen het plangebied geen bebouwing aangeduid te zijn. Naast bebouwing is de grotere ruimtelijke structuur van het gebied door het wegnennet reeds herkenbaar aanwezig. Ruwweg oost-west liggen de wegen Von Clermontplein en Bloemendalstraat en ruwweg noord-zuid de Bosstraat. De bebouwing ligt verspreid en niet

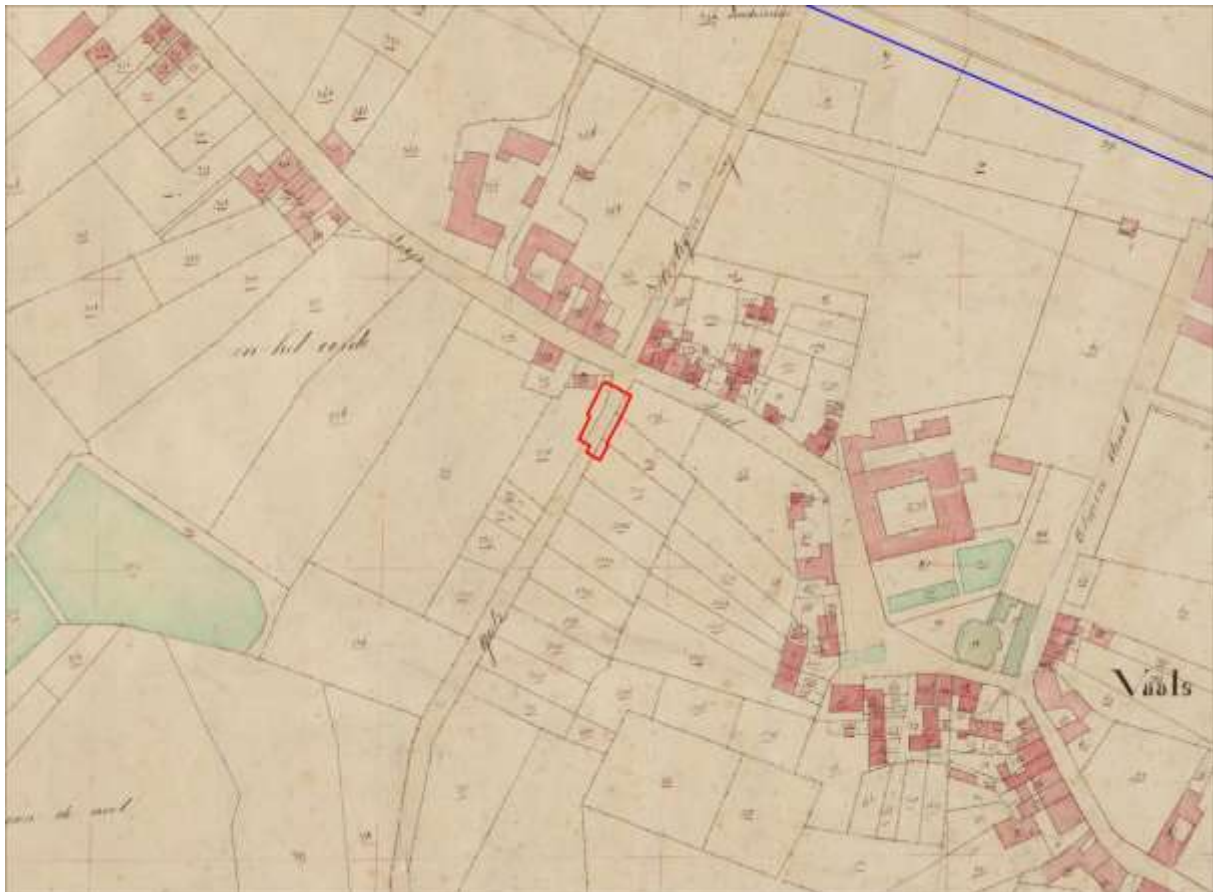
aaneengesloten langs deze wegen. Achter en langs de bebouwing liggen de akkertjes en huisweides en verder op zijn de 'woeste' gronden gesitueerd.

Figuur 11: Uitsnede uit de Tranchotkaart van 1805 met aanduiding van het plangebied (rood omlijnd).¹¹

Een soortgelijk beeld wordt geschetst door de oudst beschikbare kadasterkaart, de kadastrale minuut uit 1832. De uitsnede van deze kaart (figuur 12) toont een onbebouwd gebied. Noordelijk en westelijk zijn de wegen zichtbaar die ook al op de Tranchotkaart gezien zijn en die momenteel nog steeds aanwezig zijn. Het gebied had destijds een open karakter; de huidige aaneengesloten bebouwing ontbrak.

¹¹ Bron: Tranchot en v. Muffling, Kartenaufnahme der Rheinlande 1803-1820.

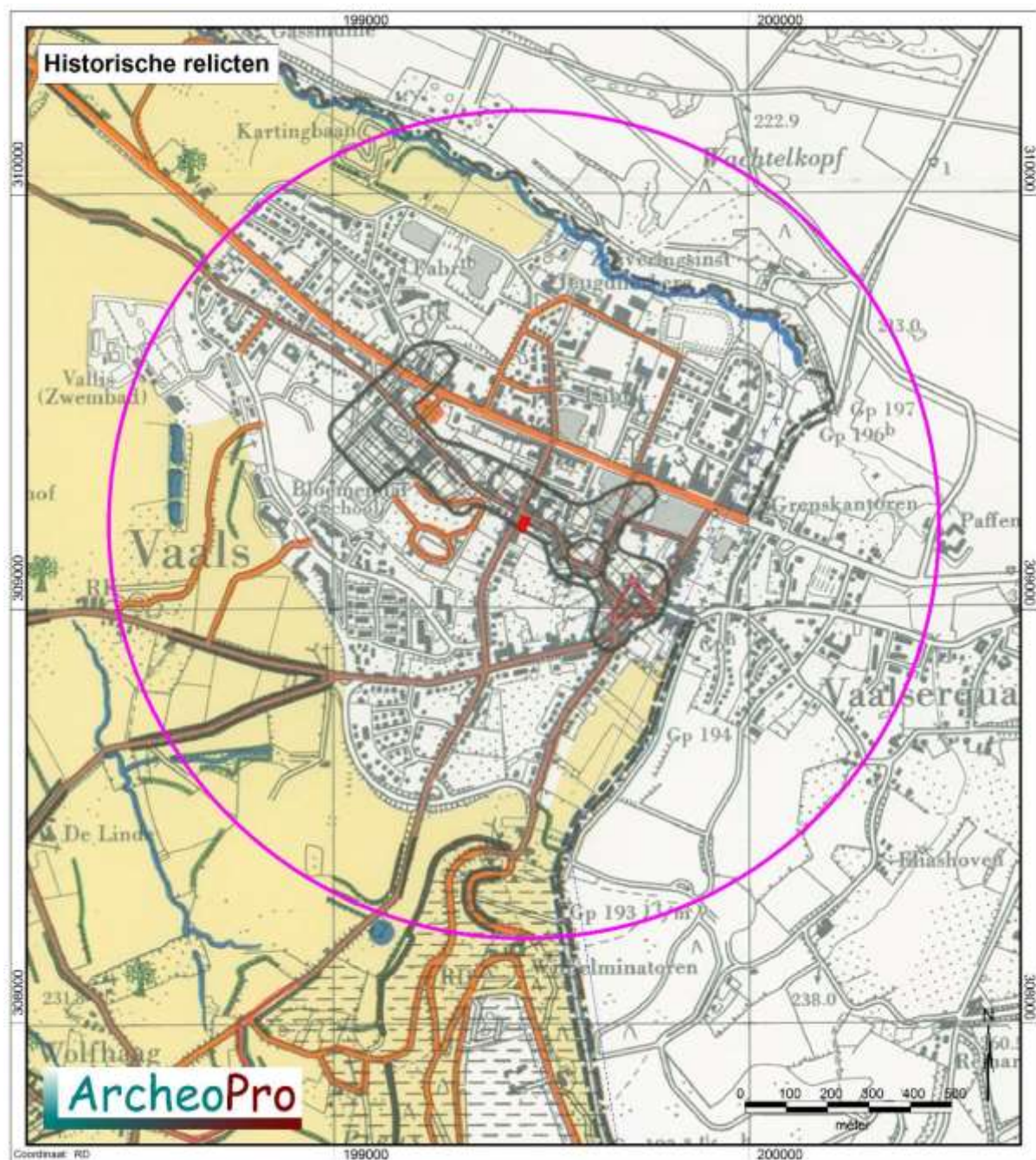
Figuur 12: Uitsnede uit de kadastrale kaart uit 1832.¹² Het plangebied is rood omlijnd.

Ondanks dat de grote lijnen van de historische ruimtelijke structuur van het gebied nog steeds herkenbaar is, ligt het plangebied niet in een stabiel landschap kijkend naar de kaart van de historische relictten (figuur 13). Deze kaart is het resultaat van een studie van J. Renes (1988) naar het cultuurhistorisch landschap van Zuid-Limburg waarbij gekeken is naar oude landschappelijke en historisch geografische elementen in het huidige landschap.

Op deze uitsnede is te zien dat het plangebied binnen een gebied ligt dat sinds 1830 veranderingen heeft ondergaan. Deze veranderingen zijn vooral te wijten aan de verstedelijking die Vaals ondergaan heeft. Ook al zijn de wegen noordelijk en westelijk van het plangebied minimaal van 18de eeuwse oorsprong (en mogelijk nog ouder, laat-middeleeuws) en ligt het plangebied duidelijk binnen de oude kern van Vaals; overige bijzondere elementen (zoals hoogstamboomgaarden, groeves, enz.) zijn verder niet aangegeven.

Kijken we echter gedetailleerd naar de historische kaarten van de laatste 100 jaar, dan valt toch een relatief stabiel landschap op (figuur 14) toont achtereenvolgens de topografische kaarten van het onderzoeksgebied uit 1845, 1925, 1960 en 2016. Op deze kaarten is te zien dat gedurende de afgelopen tweehonderd jaar het gebruik van het plangebied nauwelijks is gewijzigd. De bebouwing rondom het plangebied is in deze periode sterk toegenomen. In 1845 was de Maastrichterlaan (N278) al aangelegd en had het oudere tracé Bloemendalstraat-Von Clermontplein-Akenersstraat zijn bovenlokale verbindingfunctie verloren.

¹² Bron: Kadaster Topografische Dienst, Top25Raster, Top10Vector, GBKN kaarten, Emmen 2008.

Figuur 13: Uitsnede uit de kaart met historische relictien van Zuid Limburg. ¹³ Het plangebied is rood omlijnd en het onderzoek is paars omcirkeld.

¹³ Bron: Renes 1988.

Figuur 14: Uitsneden uit de topografische kaarten uit achtereenvolgens: 1845, 1925, 1960 en 2016. ¹⁴ Het plangebied is telkens rood omlijnd.

Momenteel is het plangebied volledig bebouwd. Het hoofdpand aan het Von Clermontplein dateert blijkens de historische topografische kaarten uit de jaren 50 van de vorige eeuw. Het pand heeft gefungeerd als café (figuur 15). De eerste historische bebouwing ter plaatse van het plangebied verschijnt echter al begin 20ste eeuw. Op de historisch topografische kaart uit 1937 is het plangebied weer onbebouwd. Het pand zoals dat momenteel aanwezig is, heeft verschillende momenten van aanbouw en verbouwing gekend in de jaren 70 van de vorige eeuw.

Onderin het gebouw zit een gewelfde kelder (figuur 16 en 17). Dit is vermoedelijk het oudste gedeelte van het huidige pand. Het gebouw is verder licht gefundeerd. Dit betreft voor het hoofdgebouw aan de noordzijde van het plangebied alsook voor de latere aanbouwen dan wel uitbreidingen (figuur 18). Funderingen reiken (uitgezonderd de aanwezige kelder) maximaal tot 90 cm benden maaiveld en betreffen smalle (60 cm brede) funderingsgleuven.

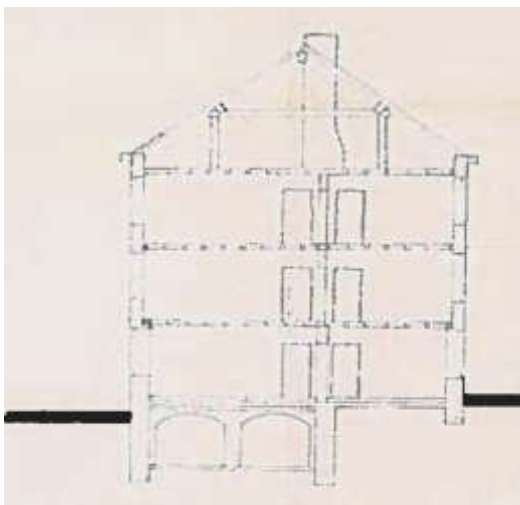
¹⁴ Bron: Kadaster Topografische Dienst

Figuur 15: Het huidige pand met subrecente achterliggende uitbreiding langs de Bosstraat. ¹⁵

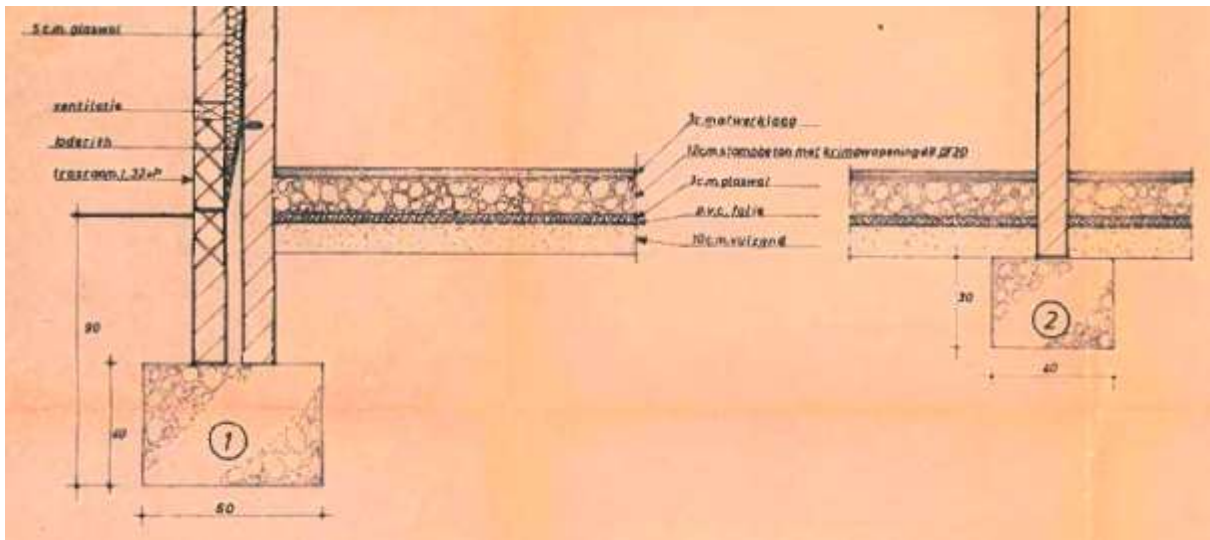
Figuur 16: De gewelfde kelder onder de voorzijde het huidige pand. ¹⁶

Figuur 17: De doorsnede van het huidige pand, anno 1973. ¹⁷

¹⁵ Foto R. Paulussen, september 2018.

¹⁶ Foto R. Paulussen, september 2018.

Figuur 18: De doorsnede van de fundamente behorende bij het huidige pand, anno 1976.¹⁸

2.5 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

(LS05)

Specifieke ligging plangebied

Het plangebied ligt op de zuidhelling van het dal van de Sinselbeek. Circa 100 meter oostelijk ligt een waterbron. Bodemkundig worden hellinggronden met eventueel vuursteeneluvium verwacht.

Vanuit historisch oogpunt heeft het plangebied en de omgeving ervan steeds onderdeel uitgemaakt van de historische kern van Vaals. Historische bebouwing is binnen het plangebied niet geconstateerd, maar in de nabijheid zijn hiervan wel sporen aan te treffen. Het (pre)middeleeuwse wegenpatroon is nog wel zichtbaar in het huidige stratenpatroon.

Archeologisch onderzoek en losse waarnemingen in de directe omgeving tonen een potentieel rijke bewoningsgeschiedenis. De oudste resten dateren uit het mesolithicum, maar betreffen losse vondsten. De oudste mogelijke nederzettingen dateren uit de Romeinse tijd.

Verwachte perioden (datering) en complextypen

Op basis van de bekende gegevens omtrent archeologische waarden in het onderzoeksgebied, de landschappelijke situering op een helling en het onderstaande 'algemene' verwachtingsmodel geldt voor het plangebied ten aanzien van nederzettingen en begravingen een middelhoge archeologische verwachting voor archeologische resten uit alle perioden. Tevens kunnen off site fenomenen verwacht worden voor alle periodes.

Aanleiding voor deze gespecificeerde verwachting zijn de aanwijzingen uit enerzijds palynologisch onderzoek in de lössregio¹⁹ en anderzijds uit verwachtingsanalyses in andere lössregio's (Stein-Beek, Valkenburg a/d Geul). Uit de verwachtingsanalyses in andere lössregio's²⁰ blijkt dat ook gedurende het neolithicum tot en met de Romeinse tijd de meeste bewoning zich binnen een afstand van 300-500 meter van een droog- of beekdal bevond.

¹⁷ Bron: bouwtekening uit december 1973.

¹⁸ Bron: bouwtekening uit december 1976.

¹⁹ Bunnik 1999

²⁰ van Wijk en Orbons 2010

Een actueel basismodel voor de lössplateaus geeft namelijk aan dat beek- en droogdalen een belangrijke rol als vestigingsfactor hebben gespeeld gedurende hele prehistorie en Romeinse tijd: “De nabijheid en toegankelijkheid van (vers) water blijkt essentieel te zijn voor de bestaanswijze. Daarbij lijkt het dat in het lössgebied jagers-verzamelaars een sterke voorkeur voor zogenoemde ‘kaaplocaties’ hadden, terwijl landbouwers een grotere voorkeur voor vlakke terreinen kenden. De voorkeur van culturen door de tijden heen voor deze locaties kan niet alleen verklaard worden uit de aanwezigheid van een (deels tijdelijke) zoetwatervoorziening in de directe nabijheid, maar ook door een voorkeur voor gebieden waar verschillende ecologische zones aan elkaar grenzen”.²¹

Nederzettingen (kampementen) uit het paleolithicum en mesolithicum kunnen in principe overal voorkomen. Deze jagers-verzamelaars verbleven doorgaans niet lang op dezelfde plaats en trokken veelvuldig door het landschap. Er is echter wel een tendens in de vestiging van deze jagers-verzamelaars zichtbaar: met name de hoogtes bestaande uit terrassen of plateaus (inclusief hun hellingen) en hoge ruggen werden opgezocht. Hierbij hadden de gradiëntzones nabij beekdalen de voorkeur boven de centrale plateaus.

Vanaf het vroeg-neolithicum vestigde men zich min of meer permanent in het Zuid-Limburgse lössgebied en ontstonden de eerste sedentaire landbouwnederzettingen van de LBK-cultuur en later de Rössencultuur, de Michelsbergcultuur en de Stein-groep. Deze nederzettingen lagen vooral relatief hoog op de randen van de lössplateaus. De bronstijd breekt hier ogenschijnlijk mee. Vanaf dan verkoos men de beschutte locaties nabij actieve beekdalen en gebruikte men de hoger gelegen gebieden overwegend voor begraving en mogelijk landbouw. In de bronstijd was blijkens palynologisch onderzoek het aandeel van de landbouw op de plateaus echter nog zeer beperkt (Bunnik, 1999). Het landschap bestond toen nog overwegend uit aaneengesloten loofbossen. In de ijzertijd en de Romeinse tijd kwam daar verandering in. Het landschap werd door menselijk ingrijpen veel opener ten behoeve van vooral landbouwactiviteiten. Naast de nederzettingen in de beekdalen kwamen in de ijzertijd ook nederzettingen op de randen van de terrassen en plateaus voor. Romeinse boerderijen zoals de villa van Voerendaal werden eveneens vooral op de glooiende lösshellingen langs beekdalen gebouwd. Het villa-complex van Colmont toont echter aan dat deze ook op de hoge plateauresten voorkwamen. In de vroege middeleeuwen liep de omvang van de bevolking terug en lagen de nederzettingen vooral in de beekdalen; de plateaus raakten weer bebost. Vanaf de volle middeleeuwen (11de eeuw) werden de plateaus systematisch vanuit de dalen ontgonnen en werden ook hier nederzettingen gesticht.

Nederzettingen gaan vrijwel altijd vergezeld van randfenomenen (off site verschijnselen) in de vorm van wegen, greppels, grensstenen, deposities, grafvelden, cultusplaatsen, wasplaatsen e.d. Voor de volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd geldt dat nederzettingen vooral in en rond de historische kern van Kunrade zullen voorkomen.

Uiterlijke kenmerken

Vuursteenvindplaatsen uit het paleo- en mesolithicum zullen uit vondststrooiingen van voornamelijk vuursteen en houtskool bestaan met eventuele ondiepe sporen van met name haarden en/of kuilen. Eventuele nederzettingen uit het mesolithicum kunnen zowel bestaan uit basismodelnederzettingen met een oppervlakte tussen 200 en 1.000 m² of van kleine tijdelijke kampementjes met zeer geringe afmetingen die nauwelijks meer zijn dan de neerslag van een enkele (jacht)activiteit of een kortstondig kamp. De omvang hiervan kan beperkt zijn tot enkele (tientallen) vierkante meters.

²¹ van Wijk en Orbons 2010, p. 116-117

Nederzettingsresten uit het neolithicum tot en met de nieuwe tijd kunnen voorkomen als concentraties van vondstmateriaal (met name vuursteen, aardewerk, bouw materiaal bestaande uit natuursteen, baksteen of verbrande leem en houtskool) of als spoorvullingen van voormalige afvalkuilen, paalkuilen, grachten, greppels, water- en/of beerputten, fundamente, uitbraaksporen e.d.

Off site verschijnselen uit alle perioden vanaf het neolithicum tot en met de nieuwe tijd kunnen bijvoorbeeld bestaan uit opgevulde greppels, wegen, bruggen, perceelsscheidingen, resten van *celtic field* systemen, grensstenen, ploegsporen, afgedekte karrensporen, veldbrandovens, e.d.

Daarnaast kunnen tevens graven voorkomen. Deze kunnen bestaan uit inhumatieresten alsook uit crematieresten, en zullen (soms) vergezeld gaan van grafgiften (aardewerk, vuursteen, metaal, ...).

Archeologische stratigrafie plangebied

Het gros van de archeologische vindplaatsen (laat-paleolithicum t/m nieuwe tijd) wordt in de top van het bodemprofiel verwacht, onder de moderne bouwvoor. Indien sprake is van colluvium, kunnen deze archeologische vindplaatsen ook in en direct onder het colluvium aangetroffen worden.

Vroeg- en midden-paleolithische vindplaatsen kunnen zich diep in een lössafzetting bevinden. Indien dikkere lössafzettingen aanwezig zijn, kunnen hierin vindplaatsen van uit het vroeg- en midden-paleolithicum aanwezig zijn. Echter bij de aanwezigheid van vuursteeneluvium en hellinggronden kunnen delen van het afdekkende bodemprofiel geërodeerd zijn. Oudere vindplaatsen kunnen dan aan maaiveld dagzomen of verdwenen zijn.

Of en op welke diepte vindplaatsen voorkomen, kan op basis van het bureauonderzoek niet nader gespecificeerd worden. Op basis van de geo(morfo)logische en bodemkundige aanduidingen worden geen intacte lössbodems (meer) verwacht en liggen kalksteen en tertiaire verweringsleem aan de oppervlakte. Archeologische vindplaatsen zullen dan eveneens in de top van het bodemprofiel of aan het oppervlak liggen.

Mogelijke verstoringen plangebied

Het plangebied is tot begin 20ste eeuw onbebouwd gebleven. Vanwege de ligging binnen de historische kern, is een gebruik als huisweide, erf of tuin voor de hand liggend. Door het regelmatig ploegen of anderszins bodembewerking kunnen verstoringen zijn opgetreden. Voor kwetsbare vindplaatsen, zoals vuursteenvindplaatsen, kan dat geleid hebben tot het vernielen van behoudenswaardige vindplaatsen. Indien echter een afdekking aanwezig is, kunnen vindplaatsen (en ook de kwetsbaardere) beter tot zeer goed bewaard zijn.

In de nieuwe tijd zijn in de omgeving van het plangebied wegen verschenen. Door deze infrastructurele werken kunnen verstoringen in de top van het bodemprofiel opgetreden zijn. De omvang en aard van deze verstoringen is momenteel echter niet te bepalen.

Vervolgens, het plangebied ligt op een helling. Door deze ligging kan een natuurlijke verstoring opgetreden zijn door hellingerosie die daardoor ook archeologische vindplaatsen verstoord heeft. Of en in welke mate erosie (van löss) is opgetreden, kan op basis van het bureauonderzoek niet nader geduïd worden.

Met betrekking tot eventuele vindplaatsen uit het vroeg- en midden-paleolithicum is de aanwezigheid van een dik lösspakket van belang. Indien intensieve erosie heeft plaatsgevonden kunnen ook deze oorspronkelijk diep gesitueerde vindplaatsen verdwenen zijn. Indien echter sprake is van oude depressies of dalen, kan er sprake zijn van sedimentvallen en kunnen deze vindplaatsen juist goed bewaard zijn gebleven. Tenslotte kunnen door bodmerosie ook potentiële vroeg- en middenpaleolithische vondstlagen momenteel aan de oppervlakte liggen.

Samenvatting gespecificeerd verwachtingsmodel plangebied

Rekening houdend met de mogelijke c.q. aanwezige verstoringen en de verwachte stratigrafie, dient het opgestelde verwachtingsmodel genuanceerd te worden. Zie tabel 2.

Tabel 2: Gespecificeerd verwachtingsmodel

	<i>Nederzetting /grafveld</i>	<i>Off-site</i>	<i>Diepteligging</i>
steentijd (vroeg- en midden-paleolithicum)	laag	nvt	In de top van het bodemprofiel, onder de bouwvoor, dan wel in dieper gesitueerde lössafzettingen voor zover aanwezig
steentijd (laat-paleolithicum t/m neolithicum)	middelhoog	nvt	In de top van het bodemprofiel, onder de bouwvoor.
neolithicum	middelhoog	middelhoog	In de top van het bodemprofiel, onder de bouwvoor
metaaltijden (bronstijd – ijzertijd)	middelhoog	middelhoog	In de top van het bodemprofiel, onder de bouwvoor
Romeinse tijd	middelhoog	middelhoog	In de top van het bodemprofiel, onder de bouwvoor
middeleeuwen	middelhoog	middelhoog	In de top van het bodemprofiel, onder de bouwvoor
nieuwe tijd	middelhoog	middelhoog	In de top van het bodemprofiel, onder de bouwvoor

2.6 Onderzoeksstrategie

(LS05)

Doel van het inventariserend booronderzoek verkennende fase is om vast te stellen hoe de bodem binnen het plangebied is opgebouwd, in hoeverre deze nog intact is en of hierin behoudenswaardige archeologische resten aanwezig kunnen zijn. Regulier wordt uitgegaan wordt van een minimale boordichtheid van vijf boringen per hectare, verdeeld in een regelmatig driehoeksgrid van 40 bij 50 m dan wel regelmatig verdeeld over het plangebied. Een dergelijke boordichtheid voldoet ruimschoots om de bodemopbouw doelmatig en betrouwbaar te karakteriseren en een eventuele grootschalige verstoring nader vast te stellen. In totaal worden binnen het plangebied vier grondboringen verricht.

Op basis van de resultaten van het verkennend booronderzoek zal worden aangegeven welk type bodems en afzettingen binnen het plangebied voorkomen en in hoeverre de bodem door (sub)recente grondwerkzaamheden zoals ontgroningen, egalisaties, graven van leidingsleuven en/of het diepploegen is verstoord. Op basis hiervan wordt het verwachtingsmodel eventueel aangepast en zal worden aangegeven in een hoeverre (karterend) vervolgonderzoek naar archeologische indicatoren/materiële resten en sporen wenselijk en zinvol is en welk type onderzoek hiervoor het meest geschikt is.

De handboringen boringen worden uitgevoerd met een edelmanboor met een diameter van 7 cm en/of een guts met een diameter van 2 cm. Van alle boorpunten wordt de NAP-hoogte bepaald door middel van het AHN en een waterpas. De AHN-hoogtedata hebben een nauwkeurigheid van ca. 5 cm. De boorlocaties (RD-coördinaten) worden vastgesteld met behulp van een meetlint. De boorprofielen worden beschreven op basis van de ASB 5.2.

3 Veldonderzoek

3.1 Verrichte werkzaamheden

(VS03)

Positie boringen:	regelmatige verdeling over het plangebied buiten de kelderzone, zie figuur 21.
Gebruikt boormateriaal:	Edelmanboor met een diameter van 7 cm.
Totaal aantal boringen:	4
Boorgrid:	nvt
Boordichtheid:	100 boringen per hectare
Geboorde diepte:	2,0 m –mv
Inmeten boorlocaties:	meetlint
Boorbeschrijving:	Archeologische Standaard Boorbeschrijving (ASB 5.2)

Inspectie bodemontsluitingen en/of oppervlaktekartering: In verband met de bebouwing was geen oppervlaktekartering mogelijk. Evenmin waren bodemontsluitingen aanwezig die geïnspecteerd konden worden op de aanwezigheid van archeologische indicatoren of lagen.

De ligging van de boorpunten is weergegeven op de boorpuntenkaart (figuur 21). Er worden geen boringen in de bestaande kelder geplaatst. De resultaten van het booronderzoek zijn opgesomd in bijlage 2.

Figuur 19: Jaren 80 uitbouw ter plaatse van boorlocatie 1.

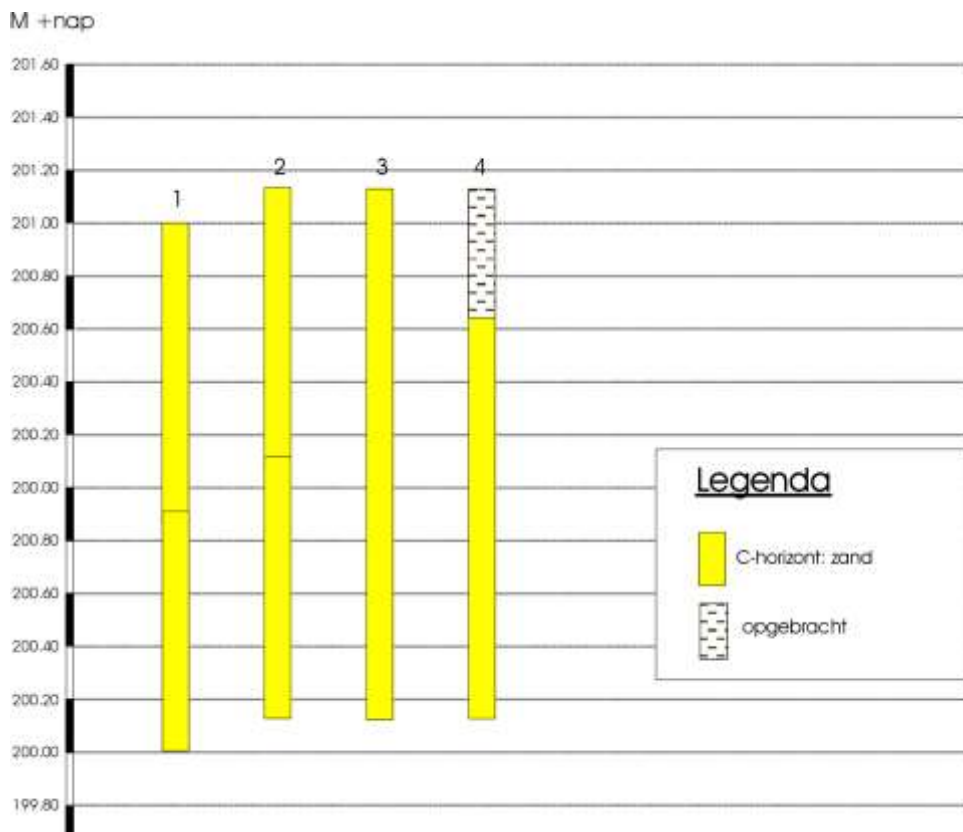
3.2 Resultaten en interpretatie booronderzoek

(VS03)

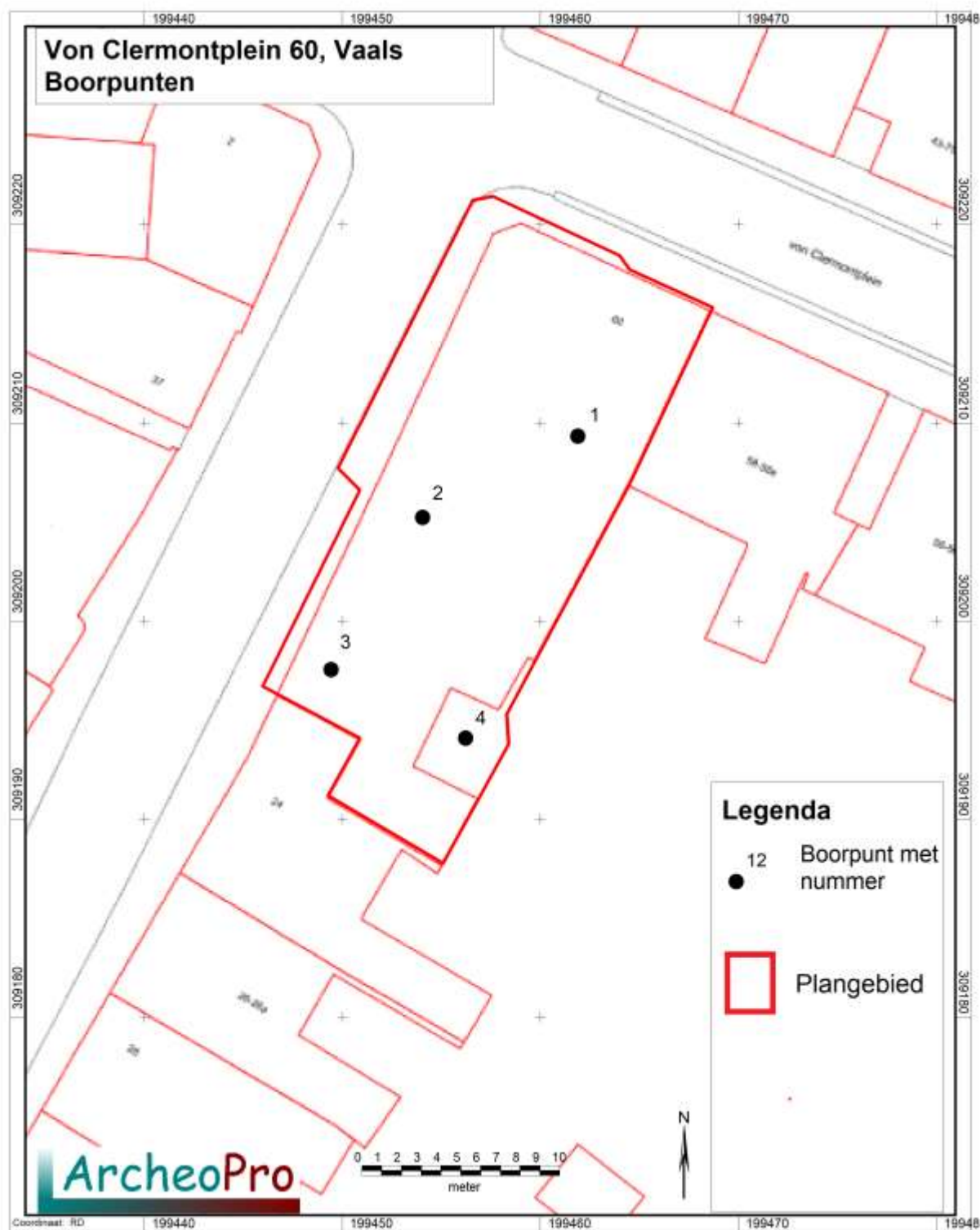
Uit de resultaten van het booronderzoek blijft dat de bodem binnen het plangebied overal tot minimaal 2 m -mv uit een homogeen pakket licht- tot donkgeel, zeer fijn, matig tot uiterst siltig zand bestaat. Enkel in boring 4 is de top van het zandpakket geroerd tot 50 cm -mv, waarschijnlijk als gevolg van het aanleggen van een waterafvoerbuys. In het zandpakket ontbreekt bodemvorming volledig (C-horizont). Evenmin is een humushoudende A(p)-horizont aangetroffen. De consistentie van het zandpakket duidt op een ongeroerde natuurlijke afzetting, waarschijnlijk marien. Het sediment vertoont niet de typische kenmerken van een hellingsediment of van het Vaalser groenzand; glauconietmineralen zijn niet waargenomen.

Bij de uitvoering van de boorwerkzaamheden zijn in het opgeboorde bodemmateriaal geen archeologische indicatoren of archeologisch relevante cultuurlagen aangetroffen.

Tijdens het veldonderzoek is vastgesteld dat het maaiveldniveau van de tuin van het aangrenzende perceel Von Clermontplein 58 tot maximaal circa 3 meter hoger ligt dan het plangebied. De oostelijke muur van de aanbouw fungeert als keermuur. De tuin behorend bij het pand Von Clermontplein 58 vertoont een in noordelijke richting aflopend hellingprofiel dat overeenkomt met het oorspronkelijke reliëf. Hieruit kan worden herleid dat de bodem binnen zuidelijke deel van het plangebied in het verleden volledig is afgegraven tot op het huidige straatniveau van circa 201 m +NAP. Deze waarneming verklaart het volledig ontbreken van een oorspronkelijk bodemprofiel binnen het plangebied. Eventuele archeologische resten zullen als gevolg hiervan eveneens niet meer aanwezig zijn.

Figuur 20: Boorprofielen

Figuur 21: Plangebied met boorpunten

4 Conclusies en aanbevelingen

(VS07)

Het plangebied ligt de historische kern van Vaals, op de zuidhelling van het dal van de Sinselbeek. Bodemkundig worden hellinggronden met eventueel vuursteeneluvium verwacht. Voor het plangebied geldt buiten de bestaande kelderzone langs het Von Clermontplein een middelhoge archeologische verwachting voor alle perioden vanaf het laat-paleolithicum tot heden.

Uit de resultaten van het uitgevoerde booronderzoek blijkt dat de oorspronkelijke bodem binnen het plangebied volledig ontbreekt. Oorzaak hiervan is een afgraving van het oorspronkelijke hellingprofiel binnen het plangebied ten behoeve van de bestaande bebouwing.

Op basis van deze bevindingen dient de middelhoge archeologische verwachting met betrekking tot het voorkomen van archeologische resten worden bijgesteld naar (zeer) laag. Geadviseerd wordt om geen vervolgonderzoek uit te voeren.

In alle gevallen geldt dat indien bij graafwerkzaamheden desondanks archeologische materialen en/of sporen aangetroffen worden, deze gemeld dienen te worden bij de gemeente Vaals, conform de Erfgoedwet.

Verklarende woordenlijst

Verklarende woordenlijst	
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumentenkaart
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijving
Archis	Archeologisch Informatie Systeem
BP	Before Present (present=1950)
GIS	Geografische Informatie Systemen
GPS	Global Positioning System
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
IVO	Inventariserend VeldOnderzoek
KLIC	Kabels en Leidingen Informatie Centrum
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-mv	Onder maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PVA	Plan van Aanpak
PVE	Programma van Eisen
RCE	Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
SBB	Standaard Boor Beschrijvingsmethode
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Archeologische tijdschaal

Periode	Datering		
midden- en laat paleolithicum (oude steentijd)	250.000	-	9000
mesolithicum (midden steentijd)	9000	-	4500
neolithicum (nieuwe steentijd)	4500	-	2000
bronstijd	2000	-	800
ijzertijd	800	-	12 v. Chr.
Romeinse tijd	12 v Chr.	-	500 n. Chr.
vroege middeleeuwen	500	-	1000
volle middeleeuwen	1000	-	1250
late middeleeuwen	1250	-	1500
nieuwe tijd	1500	-	heden

Bronnen

Grote historische Provincie Atlas van Nederland; deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857 1:50.000. Topografische dienst Wolters Noordhoff Groningen 1990

Grote historische topografische Provincie Atlas Limburg; 1894-1926 1:25.000. Nieuwland Tilburg 2006

Grote topografische atlas van Nederland 1:50.000 Deel 4 Zuid-Nederland. Topografische dienst. Wolters Noordhoff Groningen 1997

Kadaster Topografische Dienst, Top25Raster, Top10Vector, GBKN kaarten, Emmen 2008

Luchtfoto, <http://maps.google.nl>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, IKAW 3.0 (Indicatieve kaart Archeologische Waarden), Amersfoort.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, AMK (Archeologische monumentenkaart), Amersfoort.

Rijkswaterstaat, Servicedesk Data, AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), Delft.

Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1968.

Stichting voor Bodemkartering: Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000, Staring Centrum, Wageningen, 1989

Stichting voor Bodemkartering, Geologische kaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1990.

Tranchot en v. Muffling, Kartenaufnahme der Rheinlande 1803-1820

Twaalf provinciën 2007. Atlas van topografische kaarten. Nederland 1955-1965. Uitgeverij twaalf provinciën. Landsmeer.

Digitale bronnen

Ruimtelijke plannen

<http://www.ruimtelijkeplannen.nl>

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed - Archis III

<http://archis.cultureelerfgoed.nl>

Literatuur

Aken, H. van, 2008. Vaals al duizenden jaren bewoond. In *De Natuurgids 2008-3*, p. 66-68

Aken, H. van, 2008. Bijzondere elementen in Vaals. In *De Natuurgids 2008-5*, p. 142-144

Berendsen, H.J.A., 1997, *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Berendsen, H.J.A., 1997, *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*, Assen.

Berkel G. van en K. Samplonius, 2006, *Nederlandse plaatsnamen en hun herkomst en historie*.

Bunnik, F.P.M., 1999, *Vegetationsgeschichte der Lößböden zwischen Rhein und Maas von der Bronzezeit bis in die frühe Neuzeit*. PhD-thesis universiteit Utrecht.

Kerkstra K e.a., 2007, *Een landschapsvisie voor de provincie Zuid-Limburg*, Wageningen.

de Mulder E.F.J e.a. (red.), 2003, *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen/Houten.

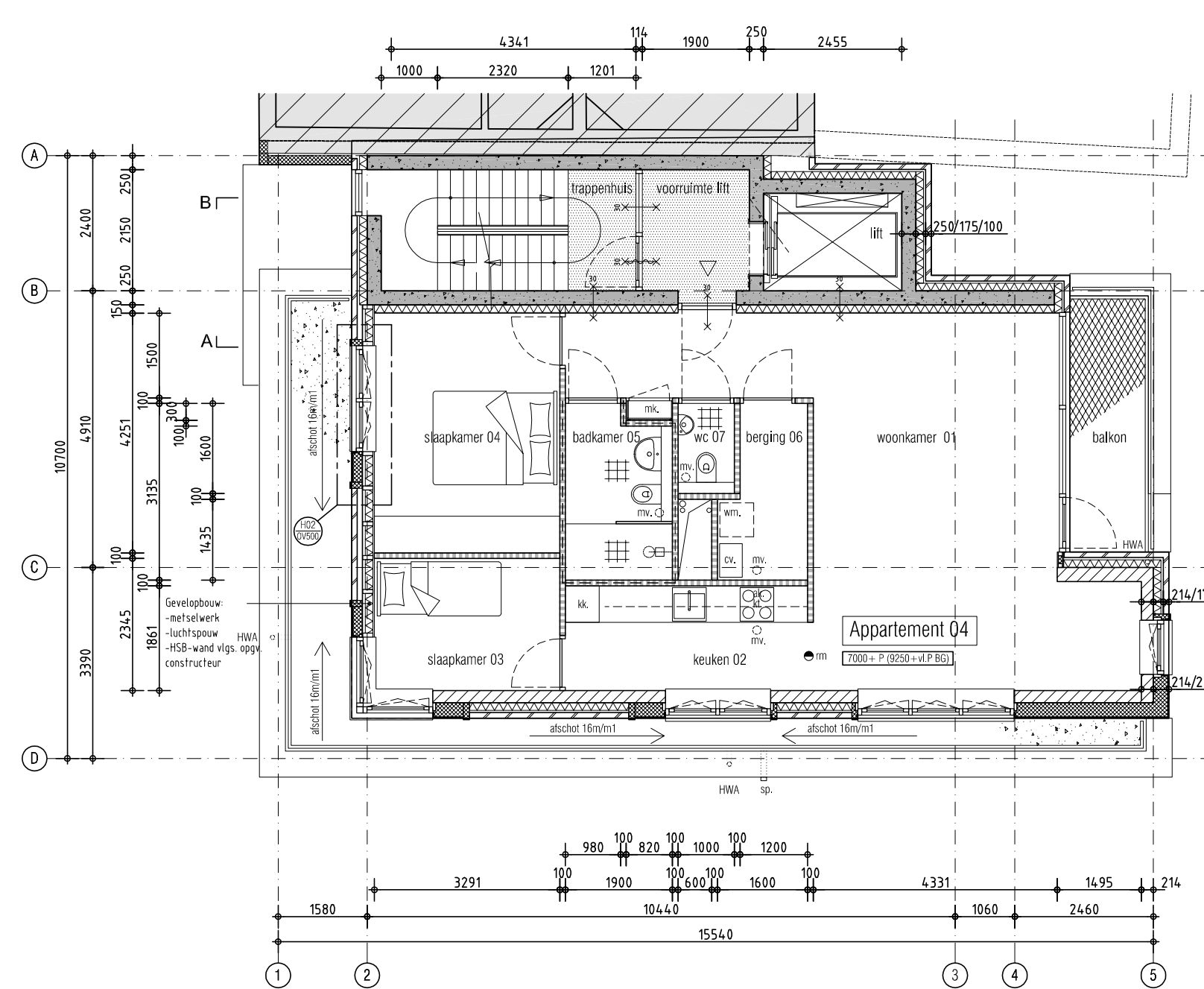
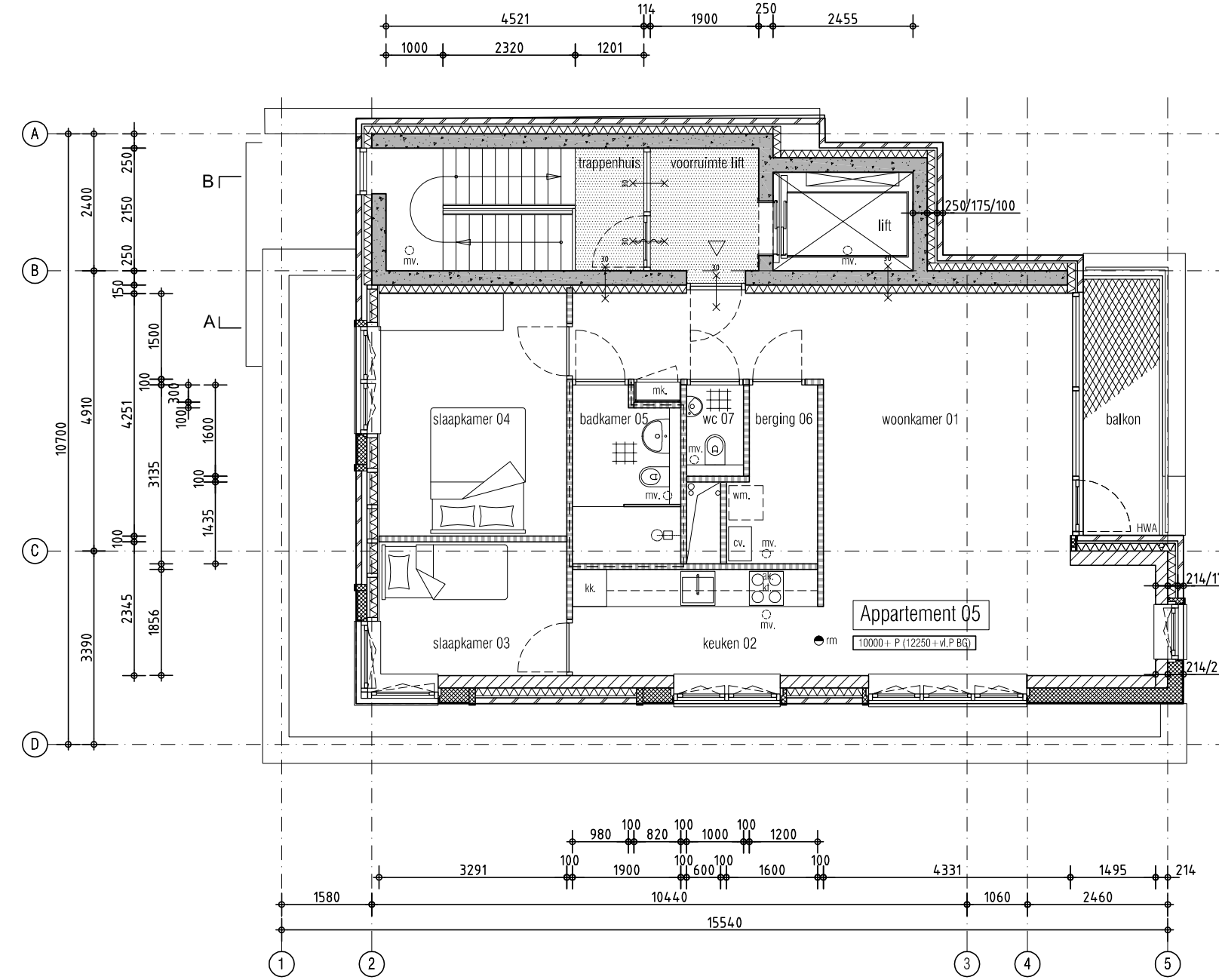
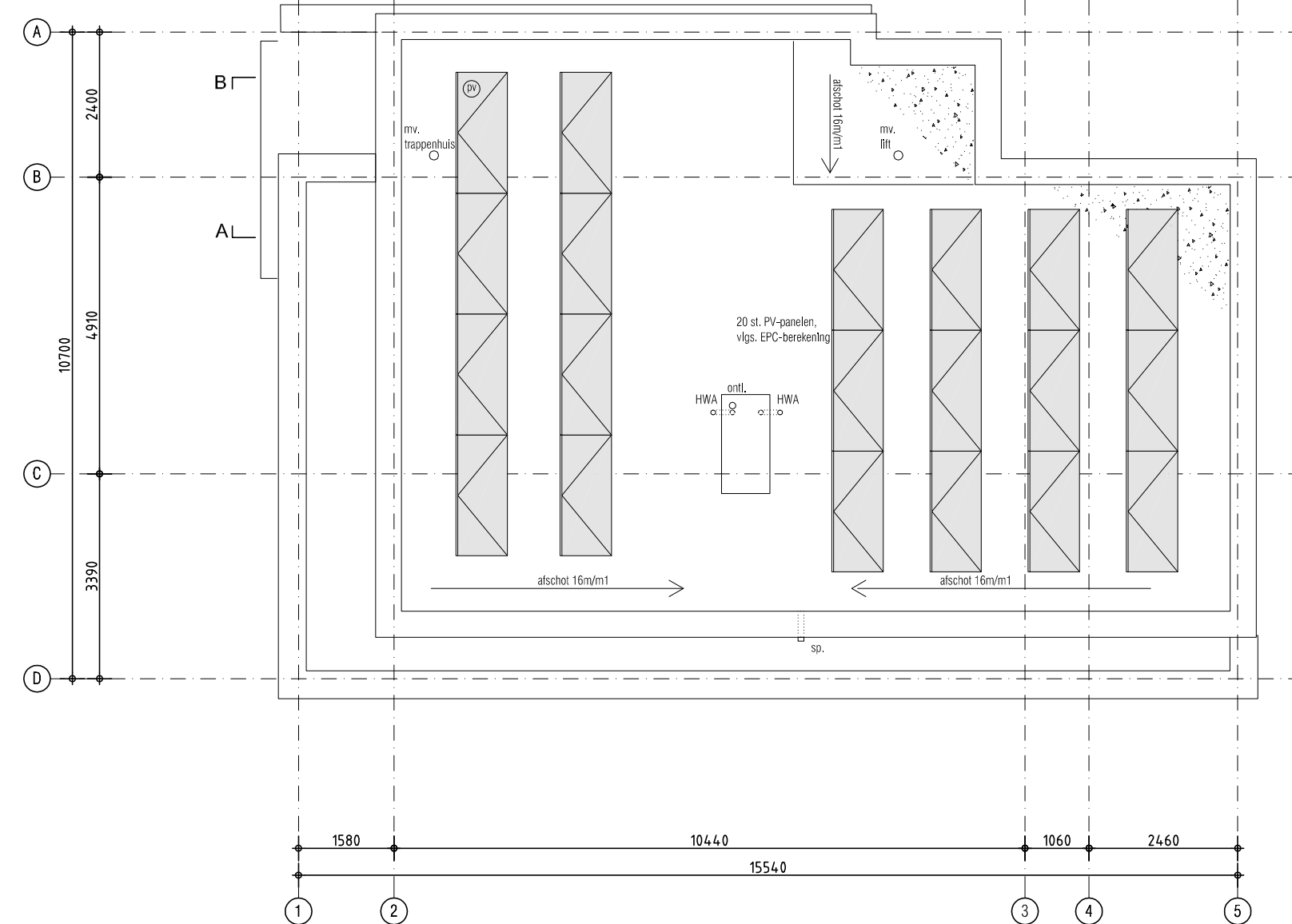
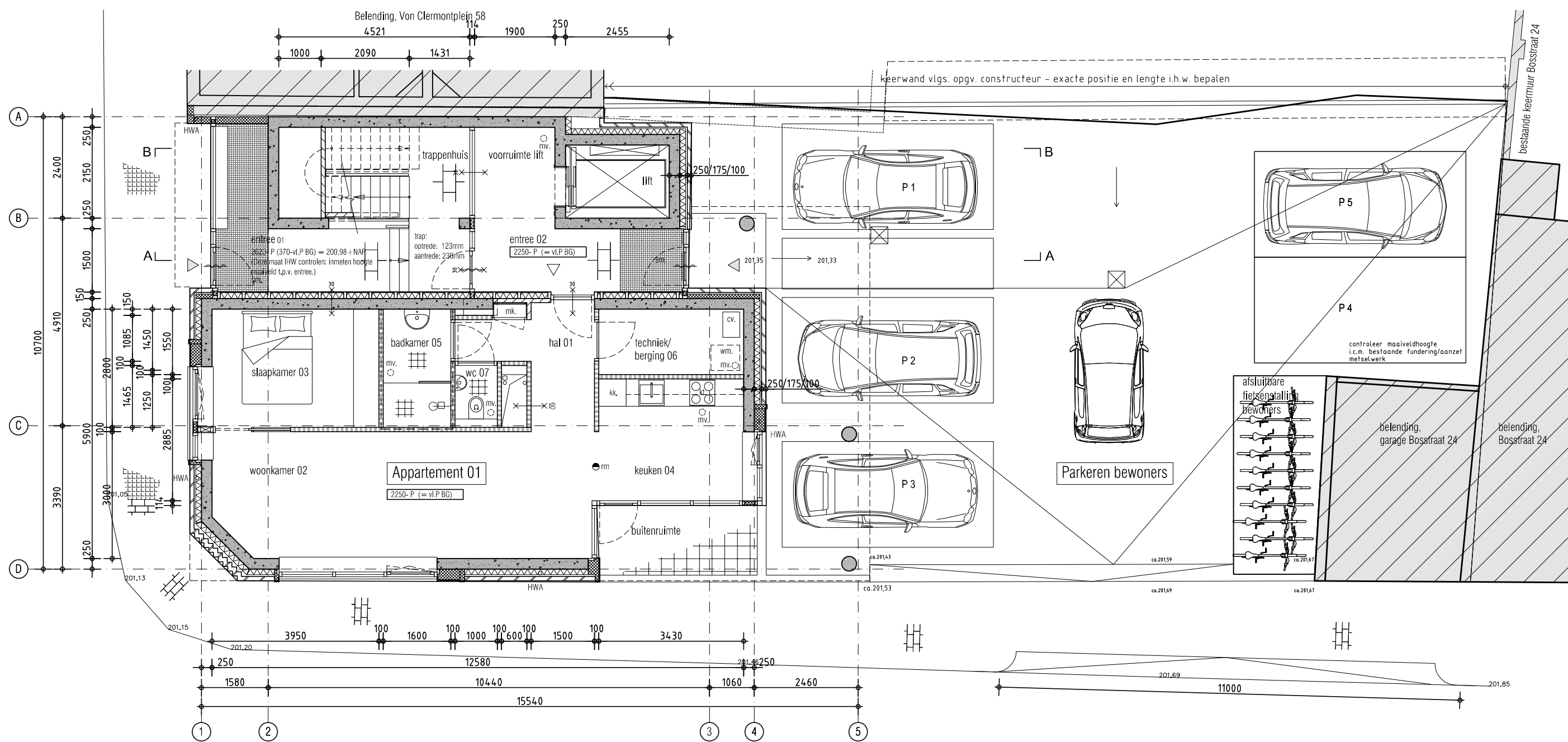
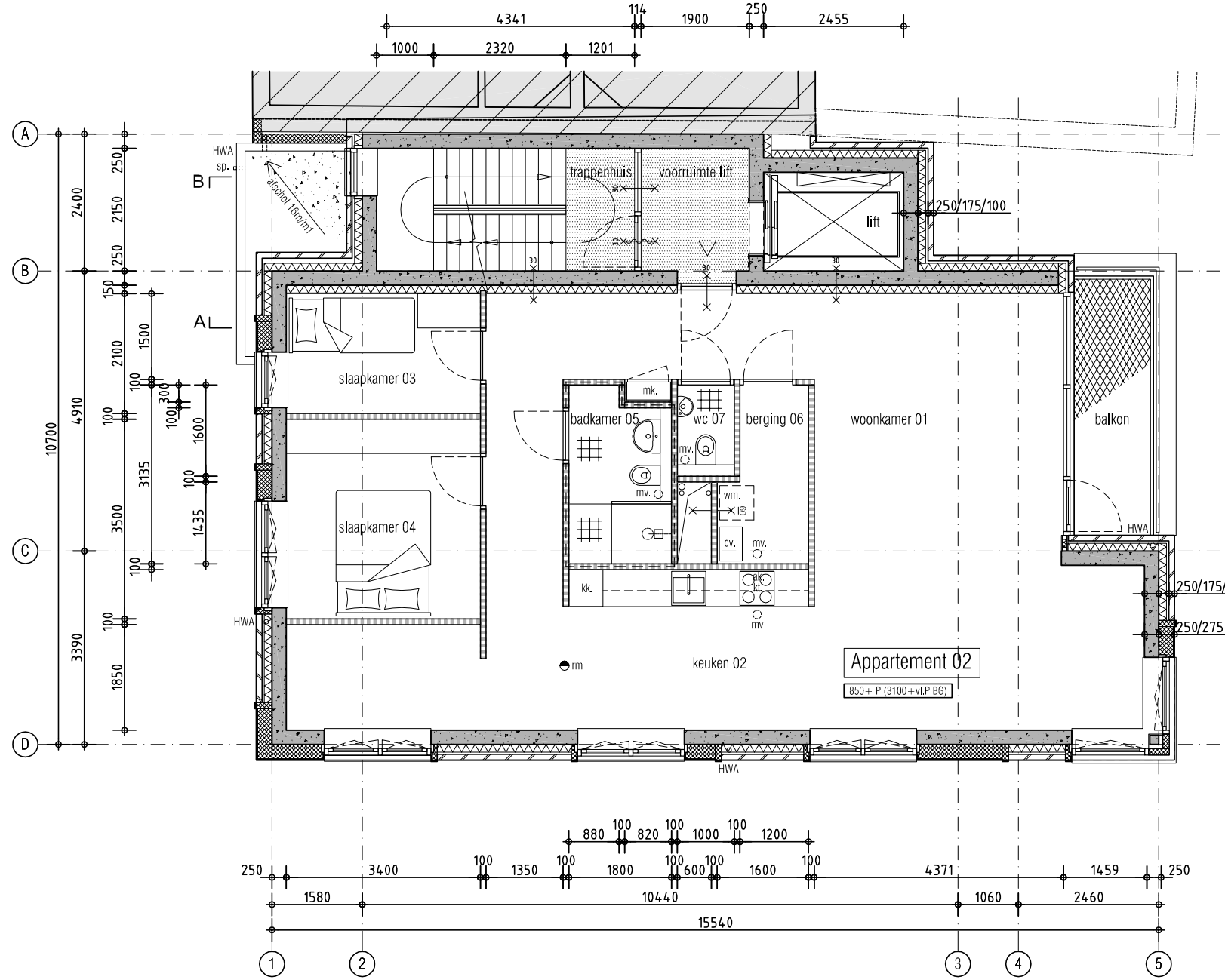
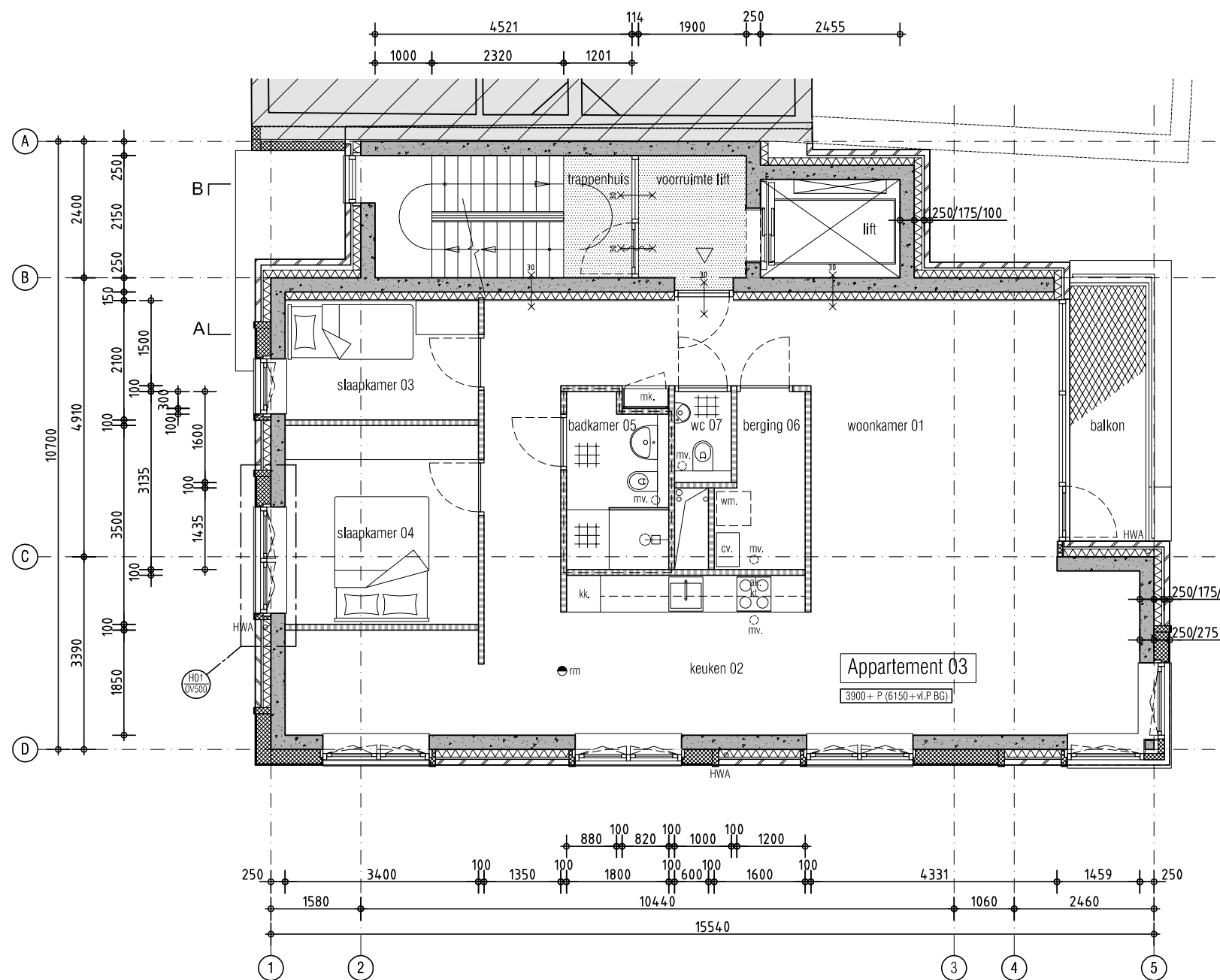
Deeben, Jos e.a. (red.), 2005, *De steentijd van Nederland*. Stichting Archeologie.

Renes J., 1988, *De geschiedenis van het Zuidlimburgse cultuurlandschap*.

SIKB, 2016, *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 4.0. SIKB. Gouda.

van Wijk, I.M. en J. Orbons, 2010, *Verleden met toekomst. Archeologische beleidskaart en groevenbeleidskaart voor Valkenburg aan de Geul*. Archol rapport 121.

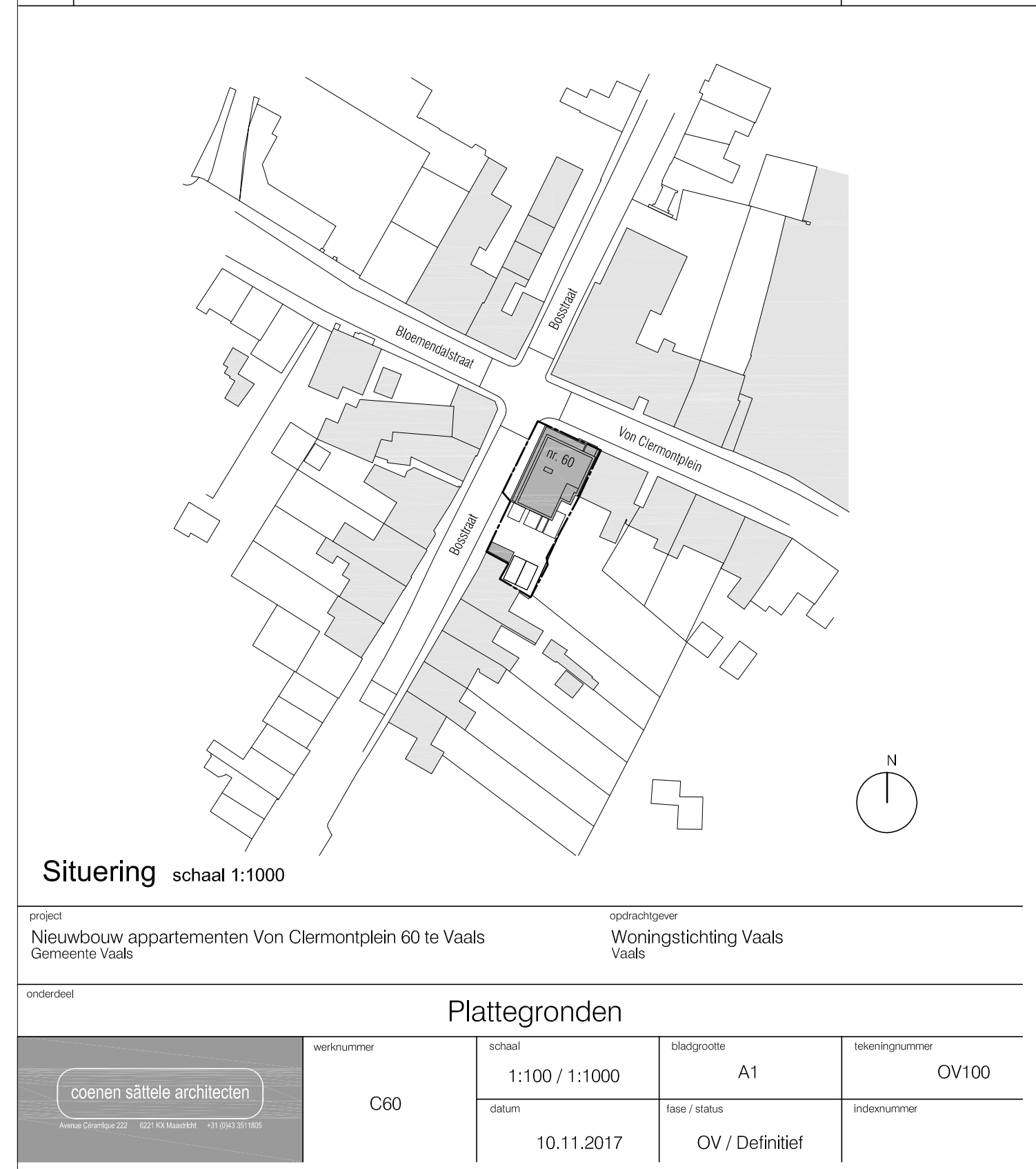
Bijlage 1. Aard van de ingreep

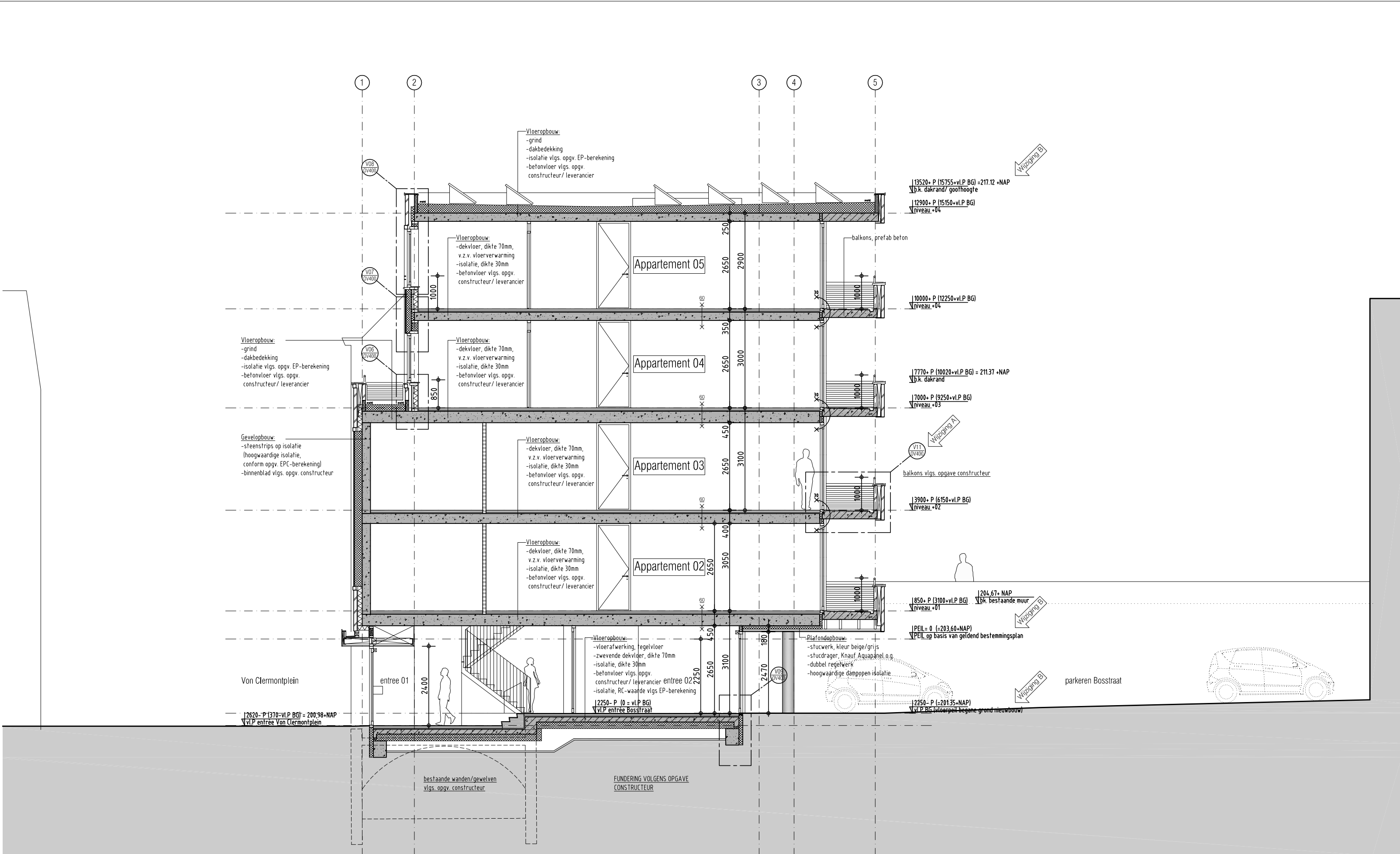

<

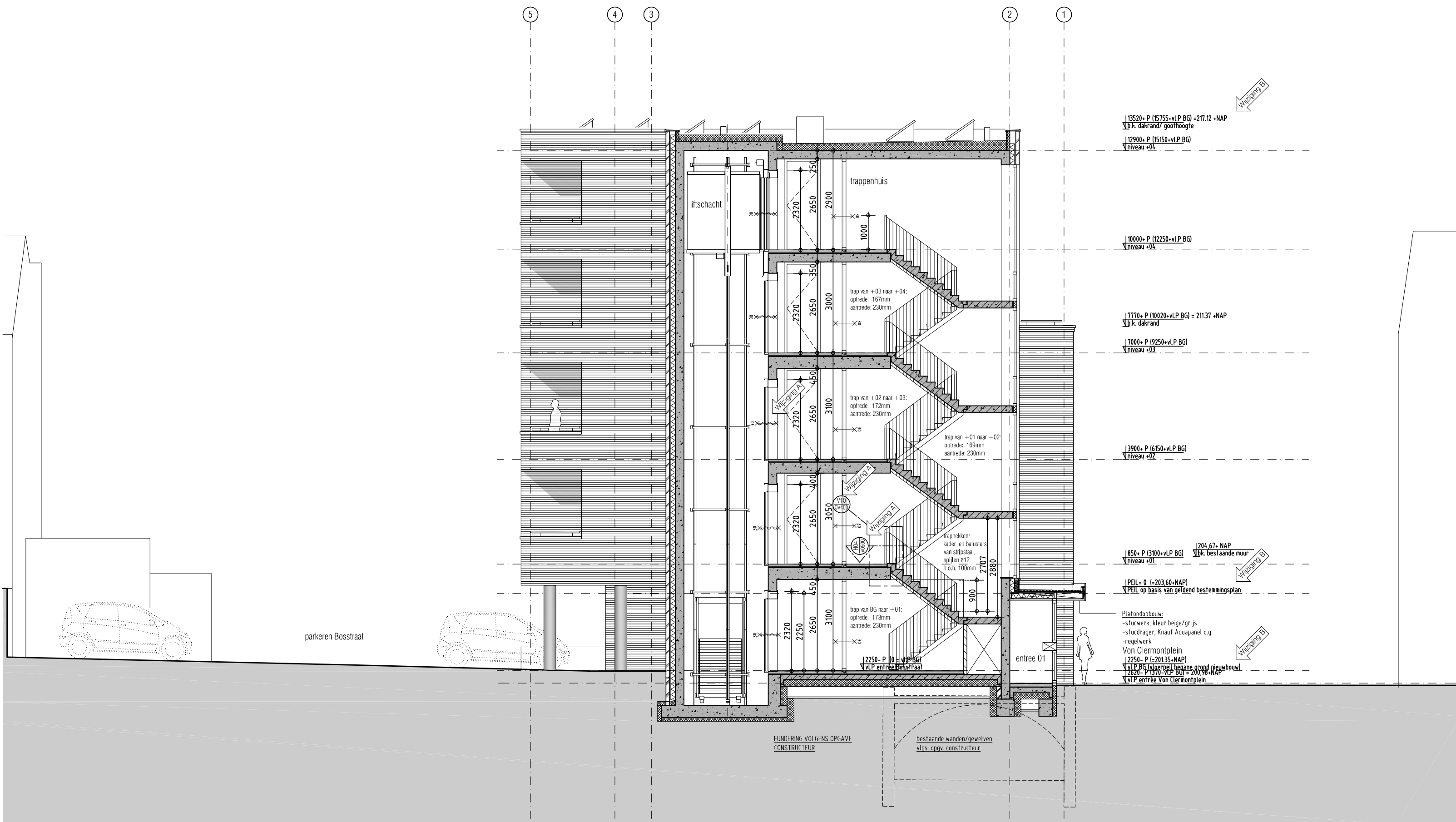
Maatvoering in het werk controleren
Constructie volgens opgave constructeur

WIJZIGINGEN

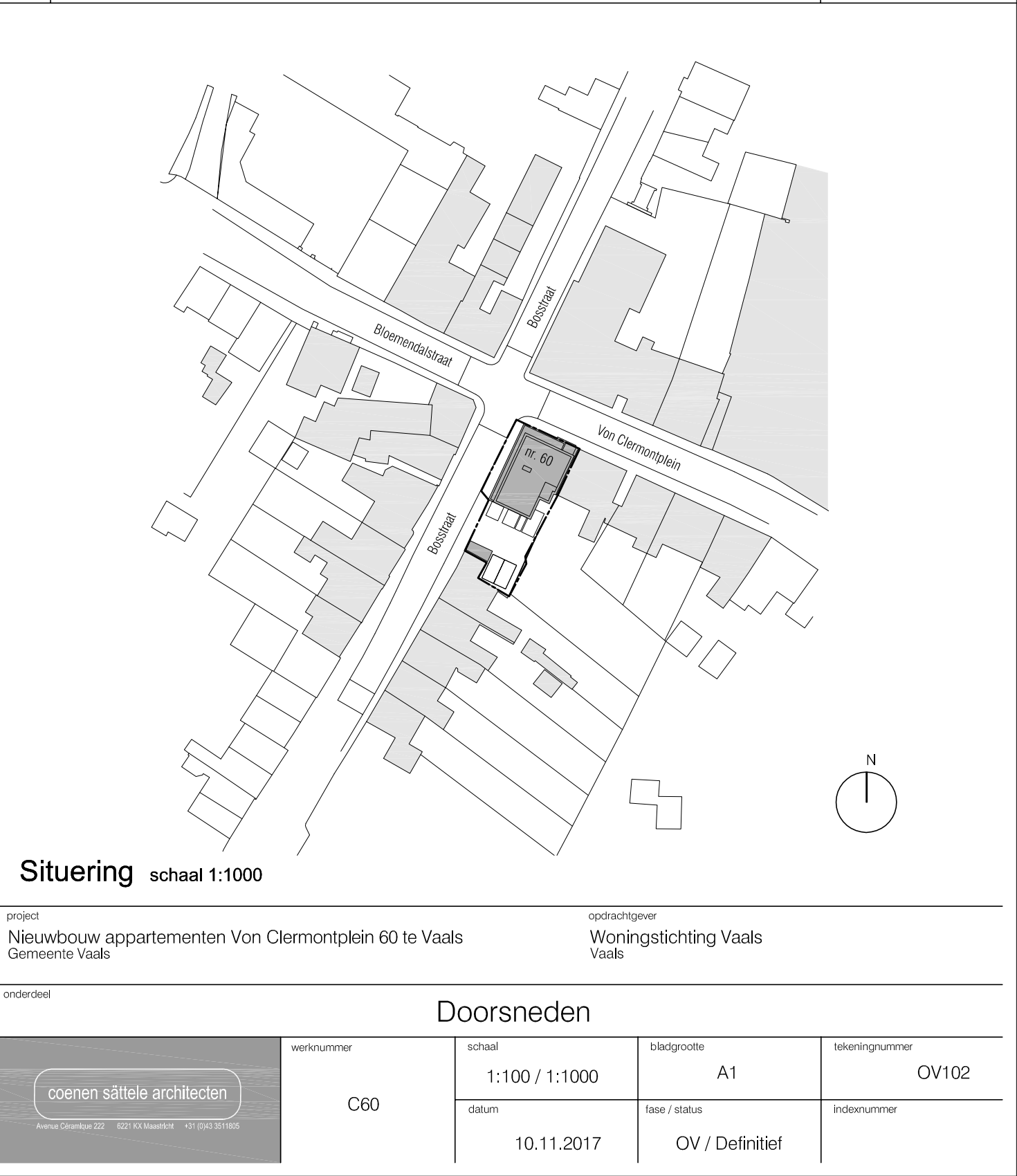
Doorsnede A-A

Doorsnede B-B

ALGEMEEN		VERKLARINGEN																															
- maatvoering aangegeven in 'mm' - peilmaten aangegeven in 'mm' - Vt, Pol BG = bovenzijde vloerplaatwerking i.v.v. de entree Bosstraat - alle gegevens maten i.h.v. de constructoren c.q. in te meten - afschot op platte daken: 16mm / m¹ - dagmaat bij deuren min. 850mm tenzij anders aangegeven. - beton-, staal en/of houtconstructie volgens berekeningen en tekeningen constructeur leverancier - prefab-onderdelen volgens tekeningen en berekeningen leveranciers en/of fabrikant - noodverlaten conform nen 6702 volgens berekening constructeur - isolatie zoals aangegeven per constructie-onderdeel - isoleren volgens nen 1068 - U-waarde glas: volgens opgave EP-rapport - in sanitaire ruimten vloertegels, keramische wandtegels en/of lichtdichte wand-, plafondafwerking (bouwbesluit, altd. 3.5 weging van vocht van binnen) - alle vaste en/of beweegbare geveldelen in de buitengevels die volgens nen 5087 bereikbaar zijn voor inbraak: min. inbraakwerendheidsklasse 2 (volgens bouwbesluit) - weging raten en muizen conform bouwbesluit afdeling 3.10 - technische installatie o.a. hwa, riolering, mechanische ventilatie voorzieningen en dergelijke volgens tekeningen en berekeningen installatieadviseur /installateur en richtlijnen cq. voorschriften plaatselijke nutsbedrijven - plaatsing installatie- technische voorzieningen, techniekrumten, i.o.m. architect - liftcabine is voorzien van noodverlichting - nieuwe HWA's aansluiten op bestaande HWA-leidingen - de woningen zijn voorzien van een aansluiting op gas - doorgangen zijn voorzien van een minimale dagmaat van 850/2300mm - ieder appartement betreft een brandcompartiment - een uitwendige scheidingsconstructie van een verblijfsgebied heeft een volgens NEN 5077 bepaalde karakteristieke geluidweering met een minimum van 20 dB. - een toilet met waterspoging, een kraan, een mechanisch ventilatiesysteem, een warmwateraansluit, een installatie voor het verhogen van waterdruk veroorzaakt in een op een aangrenzend perceel gelegen verblijfsgebied een volgens NEN 5077 bepaald karakteristiek installatie-geluidsniveau van ten hoogste 30 dB. - Een mechanische voorziening voor luchtversnring, warmteopwekking of warmterugwinning veroorzaakt in een niet-gemeenschappelijke verblijfsruimte van de gebruiksfunctie een volgens NEN 5077 bepaald karakteristiek installatie-geluidsniveau van ten hoogste 30 dB. - het volgens NEN 5077 bepaalde karakteristieke lucht-geluidniveauverschil voor de geluidsoverdracht van een besloten ruimte naar een verblijfsgebied van een aangrenzende gebruiksfunctie op een ander perceel is niet kleiner dan 52 dB. - het volgens NEN 5077 bepaalde karakteristieke lucht-geluidniveauverschil voor de geluidsoverdracht van een besloten ruimte naar een niet in een verblijfsgebied gelegen besloten ruimte van een aangrenzende woonfunctie op een ander perceel is niet kleiner dan 47 dB. - het volgens NEN 5077 bepaalde gewogen contact-geluidniveau voor de geluidsoverdracht van een besloten ruimte naar een verblijfsgebied van een aangrenzende gebruiksfunctie op een ander perceel is niet groter dan 54 dB - het volgens NEN 5077 bepaalde gewogen contact-geluidniveau voor de geluidsoverdracht van een besloten ruimte naar een niet in een verblijfsgebied gelegen besloten ruimte van een aangrenzende woonfunctie op een ander perceel is niet groter dan 59 dB - Een besloten gemeenschappelijke verkeersruimte voor het ontsluiten van een woonfunctie die grenst aan een niet-gemeenschappelijke ruimte van een woonfunctie, heeft een volgens NEN-EN 12534-6 bepaalde totale geluidabsorptie met een getalswaarde, uitgedrukt in m², die niet kleiner is dan 1/8 van de getalswaarde van de inhoud van die ruimte, uitgedrukt in m³. In elk van de octaafbanden met middenfrequenties van 250, 500, 1.000 en 2.000 Hz.		<table><tr><td>mk.</td><td>meterkast</td></tr><tr><td>hwa</td><td>harnelwaterafvoer</td></tr><tr><td>sp.</td><td>noodoverstorfpwper</td></tr><tr><td>ak.</td><td>afzuigkap in recirculatie</td></tr><tr><td>vw.</td><td>aansluitpunt vaatwasser</td></tr><tr><td>kk.</td><td>koelkast</td></tr><tr><td>kt.</td><td>koortoestel, electrisch</td></tr><tr><td>wm.</td><td>aansluitpunt wasmachine</td></tr><tr><td>mt.</td><td>rookmelder</td></tr><tr><td>st.k.</td><td>stalen kolom, vlgs. opgv. constructeur</td></tr><tr><td>ontl.</td><td>ontluchtingsleiding riolering</td></tr><tr><td>stl.</td><td>standleiding riolering</td></tr><tr><td>mv.</td><td>mechanische ventilatie, afzuigpunt</td></tr></table> <table><tr><td>(PV)</td><td>PV-panelen</td></tr><tr><td>(ZW)</td><td>kozijn/pui v.z.v. zonwering</td></tr></table>		mk.	meterkast	hwa	harnelwaterafvoer	sp.	noodoverstorfpwper	ak.	afzuigkap in recirculatie	vw.	aansluitpunt vaatwasser	kk.	koelkast	kt.	koortoestel, electrisch	wm.	aansluitpunt wasmachine	mt.	rookmelder	st.k.	stalen kolom, vlgs. opgv. constructeur	ontl.	ontluchtingsleiding riolering	stl.	standleiding riolering	mv.	mechanische ventilatie, afzuigpunt	(PV)	PV-panelen	(ZW)	kozijn/pui v.z.v. zonwering
mk.	meterkast																																
hwa	harnelwaterafvoer																																
sp.	noodoverstorfpwper																																
ak.	afzuigkap in recirculatie																																
vw.	aansluitpunt vaatwasser																																
kk.	koelkast																																
kt.	koortoestel, electrisch																																
wm.	aansluitpunt wasmachine																																
mt.	rookmelder																																
st.k.	stalen kolom, vlgs. opgv. constructeur																																
ontl.	ontluchtingsleiding riolering																																
stl.	standleiding riolering																																
mv.	mechanische ventilatie, afzuigpunt																																
(PV)	PV-panelen																																
(ZW)	kozijn/pui v.z.v. zonwering																																
VOORSCHRIFTEN																																	
-elektra vlgs NEN B 1010 en D 1010 -gasinstallatie vlgs NEN B 1078 en D 1078 -waterleiding vlgs NEN B 1006 -cv. installatie vlgs NEN 1078 en NEN 3028 -riolering vlgs NEN 3215 en NPR 3216 -werenstand tegen branddoorslag en brandoverstag vlgs NEN 6068 -weering van vocht begane grondvloer vlgs NEN2690 -beglazing vlgs NEN 3569 -brevetbus vlgs NEN 1770 -luchtgeluid/contactgeluid vlgs NEN 5077																																	
ARCERING																																	
<table><tr><td>+</td><td>gewapend beton</td></tr><tr><td>///</td><td>gevelmetselwerk</td></tr><tr><td>///</td><td>kal/zandsteen</td></tr><tr><td>///</td><td>betonsteen</td></tr><tr><td>---</td><td>isolatieplaat</td></tr><tr><td>---</td><td>isolatieplaat, drukvast</td></tr><tr><td>---</td><td>lichte scheidingwand</td></tr><tr><td>---</td><td>lichte scheidingwand, hydromur</td></tr></table>				+	gewapend beton	///	gevelmetselwerk	///	kal/zandsteen	///	betonsteen	---	isolatieplaat	---	isolatieplaat, drukvast	---	lichte scheidingwand	---	lichte scheidingwand, hydromur														
+	gewapend beton																																
///	gevelmetselwerk																																
///	kal/zandsteen																																
///	betonsteen																																
---	isolatieplaat																																
---	isolatieplaat, drukvast																																
---	lichte scheidingwand																																
---	lichte scheidingwand, hydromur																																
BRANDVEILIGHEID																																	
<table><tr><td>X</td><td>30 min. WBOBO</td></tr><tr><td>X</td><td>60 min. WBOBO</td></tr></table>				X	30 min. WBOBO	X	60 min. WBOBO																										
X	30 min. WBOBO																																
X	60 min. WBOBO																																
OVERIG																																	
- dilatatie in metselwerk vlgs. opgv. constructeur																																	

Maatvoering in het werk controleren		
Constructie volgens opgave constructeur		
WIJZIGINGEN		
A	Diverse aanvullingen	31.01.2018
B	Bouwhoogten aangegeven t.o.v. het NAP	14.03.2018

Situering schaal 1:1000

project	opdrachtgever		
Nieuwbouw appartementen Von Clermontplein 60 te Vaals	Woningstichting Vaals		
Gemeente Vaals	Vaals		
onderdeel	Doorsneden		
coenen sättele architecten		werksnummer	OV102
C60		schaal	1:100 / 1:1000
10.11.2017		bladgrootte	A1
10.11.2017		tekeningnummer	OV / Definitief
10.11.2017		indiennummer	

Bijlage 2. Boorbeschrijving

Algemene boorgegevens	
Soort boring	BAR
Projectnummer	18-208
Projectnaam	Von Clermontplein 60, Vaals
Deelgebied	Nvt
Organisatie	ArcheoPro
Archis meldingsnummer	4640533100
Coördinaatsysteem	RD2000
Coördinaatsysteemdatum	ETRS89
Locatiebepaling	meetlint
Referentievlak	NAP
Bepaling maaiveldhoogte	AHN en waterpas
Boormethode	Edelman
Boordiameter	7 cm
Opdrachtgever	Aelmans ROM

Posities van boringen (boorlocaties)			
Boornummer	X_RD	Y_RD	Mv in m +NAP
1			201,00
2			201,14
3			201,13
4			201,14

Boorbeschrijving volgens ASB 5.2																			
Boor Nr.	LDO	Lithologie						Kleur				Overige kenmerken							AIS/OPM
		GD	BK	BS	BZ	BG	BH	HK	TK	IK	VLK	LG	CO	SST	NVS	BHN	BI	GI	
1	110	Zzf		2				GE		LI		BSE				C		MAR	
	200	Zzf		4				GE		DO						C		MAR	
2	100	Zzf		2				GE		LI		BSE				C		MAR	
	200	Zzf		3				GE								C		MAR	
3	200	Zzf		3				GE					STV			C		MAR	
	50	Zzf		2				GE		LI		BSE	SLA				OPG		BST
	200	Zzf		3				GE					STV			C		MAR	

Betekenis van de afkortingen:

LDO – Onderzijde boortraject in cm -mv

Lithologie:

GD – Onverharde sedimenten: G = grind, K = klei, L = leem, V = veen, Z = zand,

P = puin

Korrelgrootte: uf = uiterst fijn, zf = zeer fijn, mf = matig fijn, mg = matig grof, zg = zeer grof, ug = uiterst grof

Bijmengsels: BK = bijmengsel klei, BS = bijmengsel silt, BZ = bijmengsel zand, BG = bijmengsel grind, BH = bijmengsel humus. Betekenis toegevoegde cijfers: 1 = zwak,

2 = matig, 3 = sterk en 4 = uiterst.

Kleur:

HK = hoofdkleur, BL = blauw, BR = bruin, GE = geel, GN = groen, GR = grijs, OL = olijf, OR = oranje,

PA = paars, RO = rood, RZ = roze, WI = wit, ZW = zwart.

TK = Tweede kleur (kleurafkortingen als boven).

IK = Intensiteit kleur: LI = licht en DO = donker

VLK = Vlekken (V): 2e en 3e letter is kleurafkorting als boven, 1 = weinig, 2 = matig, 3 = veel

Overige kenmerken:

SO = Sortering: 1 = slecht, 2 = matig, 3 = goed, 4 = zeer goed

CO = Consistentie (C): ZSL-zeer slap, SLA-slap, MSL-matig slap, MST-matig stevig, STV-stevig

PLH = plantenresten (PL): PL0 = geen, PL1 = spoor, PL2 = weinig, PL3 = veel)

NVS = nieuwvormingen: MNC = mangaanconcreties, ROV = roestvlekken, FEC = ijzerconcreties,
FFV = fosfaatvlekken

TL = trends in de laag; FUA = naar boven toe fijner, TOH = aan de top humeus, TOK = top kleiig

SST = Sedimentaire structuren; STKL = kleilagen, STLL = leemlagen, FLA = fijn gelaagd

LG = laaggrens; BSE = basis scherp, BGE = basis geleidelijk, BDI = basis diffuus

BHN = Bodemhorizont; BHA = A-horizont, BHAA = esdek, BHB = B-horizont, BHBs = B-horizont met sesquioxiden, BHBt = B-horizont met lutuminspoeling, BHC = C-horizont, BHCg = C-horizont met gleykenmerken, BHCr = gereduceerde C-horizont

BI = Bodemkundige interpretaties; BOV = bouwvoor, XX = recent verstoord, XM = verveend, VEG = veengrond, OPG = opgebracht, SLO = slootvulling, PD = plaggendek, AD = antropogeen dek, MPG = moderpodzol, BO = begraven oud oppervlak, CL = cultuurlaag, GI = Geologische interpretaties; LSS = löss, COL = colluvium, ALL = alluvium, DEZ = dekzand, RIV = rivierafzettingen, FPG = fluvioperiglaciaal
AIS = Archeologische indicatoren; BST = baksteen, SKO = steenkool, HKF = houtskool fijn verdeeld, AWF = aardewerkfragmenten, PUI = puin, SIN = sintels, ASF = asfaltbeton, MXX = metaal, SVU = vuursteenfragmenten, GLS = glas, SLA = slakken/sintels, VKL = verbrande klei/leem, SXX = Natuursteen, PLC = plastic, OXBO = onverbrand bot